

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«ВІТЧИЗНЯНА ЮРИДИЧНА НАУКА В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ»
19–20 липня 2017 р.**

м. Київ

УДК 34 (477)

Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 19–20 липня 2017 р. — К.: Науково-дослідний інститут публічного права, 2017. 65 с.

Видається в авторській редакції. Редакційна колегія Науково-дослідного інституту не завжди поділяє погляди, думки, ідеї авторів та не несе відповідальності за зміст матеріалів, наданих авторами для публікації.

У виданні зібрані тези, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності», які містять дослідження із загальнотеоретичної юриспруденції та з основних галузей права і юридичної науки: міжнародного, адміністративного, фінансового, конституційного, цивільного, господарського, кримінального та трудового.

УДК 34 (477)

*Аганін Б. Ю.,
здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна*

ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ

Аналіз наукової літератури репрезентує висновок, що сталого визначення категорії принципи немає. В межах цього дослідження науковий інтерес становить категорія «принципи юридичної діяльності», оскільки забезпечення безпеки дорожнього руху Національною поліцією є різновидом такої діяльності.

За загальними твердженнями, до основних принципів юридичної діяльності належать: законність діянь та прийнятих рішень; рівність суб'єктів перед законом та правом; неупередженість; обґрунтованість рішень; професіоналізм (компетентність); справедливість; гуманізм; повага до особи, її прав та свобод, права в цілому; поєднання гласності та конфіденційності [1].

В історіографії їх найчастіше поділяють на загальні та спеціальні [2, с. 84; 3, с. 98]. Цю класифікацію доцільно застосувати і до діяльності Національної поліції щодо забезпечення безпеки дорожнього руху. Відповідно, вони є загальними та спеціальними – людиноцентризм, прозорість, професійність, інклюзивність, оперативність тощо.

Окремо зазначимо, що в європейському співтоваристві на сучасному етапі домінує нова парадигма «безпечна система» [4], яка передбачає не зменшення ДТП під час дорожнього руху, а нуль смертей і серйозних травм на дорогах. Аналіз європейських програмних документів, що розроблені для впровадження зазначеної парадигми дозволяє виокремити чотири основні принципи. Ними є:

– суб'єктивний принцип. Люди роблять помилки, які можуть стати причиною ДТП. Ніколи не можна розраховувати на те, що люди будуть поводитися безпечно, тому необхідно вчасно реагувати на дорожні ситуації. Оскільки людські помилки не можуть бути повністю викорінені, існує потреба в пом'якшенні наслідків помилок. Цей основний принцип безпечної системи починається з усвідомлення того, що людська помилка не повинна більше розглядається як основна причина її збоїв. Натомість ДТП розглядаються як наслідок прихованих невдач, які спричинені рішеннями та діями в рамках реалізації державної політики, яка встановлює контекст, у якому діють учасники дорожнього руху;

– об'єктивний принцип. Людське тіло має обмежену фізичну здатність витримувати силу зіткнення до того, як станеться пошкодження. Тому зниження швидкості не тільки зменшують кількість помилок, але також призводить до менш сильного удару та менш серйозних травм у разі аварії. Ризик отримання травм під час аварії можна значною мірою мінімізувати, зменшивши небезпечну кінетичну енергію через низьку швидкість зіткнення,

контактні поверхні, які поглинають кінетичну енергію у разі аварії, або поєднання того й іншого. Тобто не створювати швидкісні автобани та роботи дорожнє покриття максимально гладким, а навпаки – необхідно розробляти дорожню інфраструктуру, яка не дозволяє рух на великій швидкості (наприклад, розташовувати поглиначі швидкості);

– принцип спільної відповідальності. Він існує між тими, хто проектує, будує, керує та використовує дороги та транспортні засоби, надає допомогу після ДТП, запобігає ДТП, які призводять до серйозних травм або смерті. Помилки учасника дорожнього руху компенсуються таким чином, щоб вони не призвели до серйозних або смертельних травм. Тому велика частина відповідальності за безпеку автоматично перекладається з самих учасників дорожнього руху на всіх, хто відповідальний за дорожньо-транспортну систему. До них належать: автомобільна промисловість, поліція, транспортні оператори, служби охорони здоров'я, судова система, школи та організації з безпеки дорожнього руху, а також політики та інші адміністративні органи. Усі вони несуть спільну відповідальність для забезпечення дорожнього середовища;

– принцип стійкості системи. Усі частини системи мають бути сталими, щоб примножити їхні ефекти і якщо одна частина виходить з ладу, учасники дорожнього руху залишаються захищеними. Адже, окремо прихована помилка може не призвести до драматичних наслідків. Латентна помилка стає небезпекою, коли вона запускає ланцюжок подій, що призводять до збою.

Отже, під принципами діяльності працівників Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху слід розуміти основні вихідні положення, керівні ідеї, на яких будується діяльність вказаних суб'єктів у досліджуваній сфері.

Список використаних джерел:

1. Гусарев С.Д., Тихомиров О.Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): навчальний посібник. К.: Знання, 2005. 655 с.
2. Патерило В. І. До розуміння сутності та змісту категорії «публічна адміністрація». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. № 9-1. С. 83-85.
3. Дідик Н. Щодо питання класифікації принципів адміністративного права України. *Науковий вісник Львівського університету внутрішніх справ*. Серія юридична. 2011. Випуск 3. С. 92-101.
4. Zero Road Deaths and Serious Injuries Leading a Paradigm Shift to a Safe System. Research Report. OECD. URI: <https://www.itf-oecd.org/sites/default/files/docs/zero-road-deaths.pdf>

Березняк В. С.,
доцент кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
м. Київ, Дніпро

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ НЕРУХОМОСТІ

Як показав аналіз емпіричної бази, кримінальні правопорушення у сфері нерухомості складаються із заздалегідь продуманих і спланованих дій, зміст яких залежить від обраних схем злочинної діяльності, наявності корупційних зв'язків з органами державної влади, які мають відношення до видачі необхідних документів та здійснюють «прикриття» злочинної діяльності, та від обраного способу вчинення злочину даної категорії в цілому.

Вказане зумовлює визначення правильних напрямів розслідування та вирішення низки тактичних завдань.

В розрізі цього А.Ф. Волобуєв засобами вирішення тактичних завдань розслідування бачить тактичні прийоми, що можуть застосовуватися у межах окремої слідчої дії, окремі слідчі дії та комплекси слідчих дій та оперативно-розшукових заходів. Згідно з його точкою зору, без охоплення всіх елементів певного етапу розслідування й орієнтування слідчого водночас на комплекс завдань ускладнюється остаточне визначення напрямків діяльності слідчого, що негативно впливає на планування розслідування [1, с. 72].

У свою чергу, тактичні завдання та напрями розслідування перш за все тісно пов'язані з обставинами, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Стаття 91 КПК України надає вичерпний перелік таких обставин, серед яких: подія кримінального правопорушення; винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив; вид і розмір шкоди; обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу; обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання; обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру та інші [2]. Натомість, поряд із типовими обставинами, що підлягають доказуванню, при розслідуванні конкретної справи виникає необхідність дослідження суттєвих обставин, обумовлених притаманними тільки цій справі індивідуальними особливостями. В силу цих же причин окремі обставини і питання, які підлягають дослідженню, можуть відпасти, характер їх може змінитися. Знання важливих обставин, які підлягають вставленню дає можливість слідчому, уникати непотрібних дій, обирати правильний, найбільш раціональний шлях дослідження, підвищувати тим самим ефективність слідства, економити час [3, с. 144].

Аналіз судово-слідчої практики показав, що у провадженнях щодо кримінальних правопорушень у сфері нерухомості обставинами, що підлягають встановленню, є: джерело надходження інформації про злочин; обставини, що виключають злочинність діяння; час та місце вчинення злочинних дій; обставини та умови, що стосуються механізму події і його наслідків; об'єкт (предмет) злочинного посягання; вид і розмір завданої шкоди; обставини, які характеризують особу потерпілого; обставини, які характеризують осіб, які брали участь у вчиненні злочину; обставини, що підтверджують винуватість кожного з підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення (мети, мета, умисел); обставини, що показують роль кожного співучасника у вчиненні шахрайства та характер його участі; обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, обтяжують чи пом'якшують покарання кожного співучасника; обставини, що характеризують діяльність злочинного угруповання та доводять ознаки організованості; кількість епізодів злочинної діяльності, сукупність злочинів (злочинний умисел досягнутий завдяки обманним діям чи мали місце інші склади злочинів); корумповані зв'язки з посадовими особами державних структур та приватних підприємств, організацій, установ; обставини, що характеризують діяльність органів виконавчої влади, установ юстиції та суб'єктів господарської діяльності; обставини, що стосуються діяльності підприємств з ознаками фіктивності; предмети та документи, що були залучені до злочинного діяння.

Визначаючи напрями розслідування, слід мати на увазі, що заявник може сприймати цивільно-правовий делікт як злочин, тобто помилятися стосовно правового характеру певних дій або надавати неправдиву або необ'єктивну інформацію про подію. За будь-яких обставин, слід в обов'язковому порядку досліджувати умисел особи на момент укладання угоди щодо нерухомості. Інакше мова йтиме про відсутність складу злочину та наявності цивільно-правових відносин, у тому числі неможливості виконати цивільно-правові зобов'язання у зв'язку із форсмажорними обставинами.

Серед основних дій, спрямованих на виконання тактичних завдань розслідування, можна віднести: допити потерпілого, підозрюваного, свідків та інших осіб щодо володіння інформацією про предмет договору та умови його виконання; отримання інформації, що характеризує особу злочинця (його взаємини із близькими, у суспільстві, наявність судимості, наявність документів, що посвідчують законність діяльності тощо); пред'явлення підозрюваного для впізнання; обшук житла або іншого приміщення підозрюваного з метою відшукування предметів і документів, що мають відношення до вчинення злочину; тимчасовий доступ до речей та документів; огляд предметів та документів, у тому числі електронних (текстових документів, графічних зображень, фотографій, відео- та звукозаписів тощо), веб-сайтів (сторінок), мультимедійних та голосових повідомлень тощо); проведення одночасних допитів між підозрюваним та потерпілим, підозрюваним і свідками тощо; призначення криміналістичних експертиз (почеркознавчих, технічних експертиз документів, дослідження телекомунікаційних систем (обладнання) та засобів тощо); проведення негласних слідчих (розшукових) дій з метою зняття інформації з транспортних

телекомунікативних та електронних інформаційних систем.

Список використаних джерел:

1. Волобуєв А.Ф. Розслідування і попередження розкрадань майна у сфері підприємництва: Навчальний посібник. Х.: «Рубікон», 2000. 272 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2013. № 9-10, ст. 88.
3. Мацишин В.С. Особливості розслідування фальшивомонетництва. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2002. 298 с.

Блуд В. В.,
*здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна*

ПРИНЦИПИ КАДРОВОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ І ПІДРОЗДІЛАХ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Кадрова робота в органах та підрозділах Служби безпеки України є складним та надважливим процесом, в основі якого лежить система відправних начал, вихідних ідей, тобто принципів. Останні, в розрізі піднятої у роботі проблематики, являють собою вихідні, основоположні чинники, керівні настанови та ідеї, що розчинюються в нормах законодавства України, та з огляду на які здійснюється процес кадрової роботи, а також формується і функціонує механізм правового регулювання цього напряму організаційно-управлінської діяльності СБУ.

Відповідно до Закону України «Про Службу безпеки України», діяльність СБУ її органів і співробітників ґрунтується на засадах законності, поваги до прав і гідності особи, позапартійності та відповідальності перед народом України. В оперативно-службовій діяльності Служба безпеки України дотримується принципів поєднання єдиноначальності і колегіальності, гласності і конспірації [1]. Звісно, що перелічені принципи характерні для роботи всієї структури СБУ та відбивають в собі закономірності юридичного регулювання і упорядкування, в першу чергу, цільової діяльності органу, спрямованої на виконання функцій щодо забезпечення національної безпеки та державності. Безпосередньо кадрова робота в СБУ ґрунтується на власній системі вихідних засад. Тож, на нашу думку, кадрова робота в органах та підрозділах Служби безпеки України відбувається з огляду на наступні принципи:

- верховенство права. Відповідно до свого вихідного значення принцип верховенства права вимагає, щоб кадрова робота, як процес та сукупність суспільно-правових відносин, була регламентована виключно правом і

системою відповідних правових норм. Поведінка суб'єктів цього напряму організаційно-управлінської діяльності складається із прав та обов'язків безпосередньо нормативно закріплених. Будь-які інші регулятори суспільно-правових відносин, з огляду на принцип верховенства права, є нелегітимними, а, отже, учасники кадрової роботи не можуть ними керуватись;

- принцип законності. В рамках кадрової роботи в органах і підрозділах Служби безпеки України зміст принципу законності виражається комплексно: 1) згідно з ним кадрові підрозділи в своїй діяльності зобов'язані неухильно слідувати та дотримуватись норм законодавства та підзаконних актів при виконанні своїх повноважень, реалізуючи тільки передбачені нормативно-правовими джерелами кадрові процедури; 2) передбачає необхідність враховувати ієрархію нормативно-правових актів відповідно до їх юридичної сили. Згідно до цього положення, підзаконні документи не можуть суперечити законам, звужувати передбачені ними права та обов'язки. У разі наявності такої ситуації перевагу має виключно закон, положеннями якого кадрові підрозділи мають керуватись; 3) забезпечує відповідальність уповноважених суб'єктів кадрової роботи за порушення нормативних вимог, що наносять шкоду правам і свободам персоналу органів і підрозділів СБУ;

- принцип рівності. Зазначена вихідна ідея є одним з основних принципів регулювання суспільних відносин як загалом на території держави, так і безпосередньо в рамках кадрової роботи СБУ. Відповідно до Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних [2; 3]. Таким чином, згідно до принципу рівності кадрова робота в органах і підрозділах Служби безпеки України повинна сприяти органічній, повній та безперешкодній реалізації всіма групами кадрового складу СБУ своїх прав та обов'язків. Це повинно відбуватись без будь-яких безпідставних, не основаних на законі привілеїв, обмежень, суб'єтивізованих перепон чи проявів дискримінації;

- принцип непорушності прав і свобод людини і громадянина. Даний принцип пов'язаний із рівністю та полягає в тому, що ключові, гарантовані права і свободи працівників органів і підрозділів СБУ не можуть жодним чином порушуватись в контексті здійснення кадрової роботи. Виходить дана правова засада із статті 3 Конституції України, де вказано: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і

спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [5].

- принцип професіоналізму. Згідно із зазначеним принципом, кадрова робота в органах та підрозділах Служби безпеки України має забезпечувати: 1) залучення до служби та виконання завдань покладених на СБУ найбільш підготовлених, морально стійких, принципових, відданих державі та служінню народу України осіб, позбавлених корупційних цілей; 2) систематичний та неперервний професійний розвиток кадрів Служби безпеки України, актуалізацію їх знань і навичок з метою підвищення рівня готовності до нових викликів національної безпеки;

- принцип централізованості. Кадрова робота в СБУ відбувається на постійній основі, супроводжує весь процес кадрової роботи та провадиться на всіх ланках структури Служби. Це досягається за рахунок централізації кадрових підрозділів, визначення загальних внутрішньо-організаційних правил та порядку їх роботи;

- принцип інноваційності та розвитку. Згідно із даним принципом кадрова робота в Службі безпеки України повинна ґрунтуватись на новітніх теоретико-наукових досягненнях з метою їх врахування та формування на основі цього прогресивних моделей розвитку кадрового складу, систем відбору та підвищення кваліфікації його представників тощо.

Таким чином, саме наведені принципи формують ідейне підґрунтя для здійснення кадрової роботи в органах підрозділах Служби безпеки України. Втім, як суттєвий недолік варто відзначити те, що вони не віднайшли свого законодавчого закріплення, що є суттєвою прогалиною як на теоретичному, так і практичному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Про Служби безпеки України: закон від 25.03.1992 № 2229-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. №27. Ст.382.
2. Рабінович П. Верховенство права (за матеріалами практики Страсбурзького Суду). *Вісник Академії правових наук України*. 2006. № 2. С. 3-15.
3. Конституція України: від 28.06.1996 №254к/96-ВР. Офіційний вісник України. 2010. №72/1. Ст.2598.

Бондаренко С. М.,
здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна

ЛОКАЛЬНА НОРМОТВОРЧІСТЬ, ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ СЕЗОННИХ ТА ТИМЧАСОВИХ ПРАЦІВНИКІВ

За сучасних умов господарювання стає очевидним, що роль держави в системі правової регламентації соціально-трудових відносин залишається значною. Вона встановлює загальнообов'язкові принципи і стандарти в царині праці і забезпечує їх дотримання методами державного примусу. Водночас усе частіше застосовуються можливості локальної регламентації трудових відносин з урахуванням виду підприємства, характеру його виробництва і праці, а також фінансових можливостей. Виникла необхідність у створенні правової системи, орієнтованої не на жорстку державну регламентацію суспільних відносин, а на поєднання різних (переважно договірних) методів управління [1]. Отже, зазначають В. В. Жернаков, С.М. Прилипко, О. М. Ярошенко та інші, локальні нормативні акти – це прийняті в установленому порядку на підприємстві, в установі або організації правила загальнообов'язкової поведінки працівників та роботодавців, що регулюють відносини у сфері праці. Здійснюючи свої права у сфері регулювання соціально-трудових відносин у нових умовах господарювання, підприємства в межах своєї компетенції видають переважно такі локальні нормативні акти, як колективний договір, правила внутрішнього трудового розпорядку, положення про: а) атестацію працівників, б) оплату праці, в) преміювання, г) виплату винагороди за підсумками роботи за рік, г) охорону праці, д) комісію з питань охорони праці підприємства, е) уповноважених трудових колективів з питань охорони праці, графіки змінності, перелік працівників з ненормованим робочим днем тощо [1].

П.А. Бущенко акцентує увагу на тому, що складовою частиною системи джерел трудового права є угоди, колективні договори та локальні нормативні акти, як результат соціально-партнерських відносин в сфері праці. Існування таких угод, договорів, локальних трудових актів – одна з особливостей форм трудового права, оскільки вони з урахуванням економічних можливостей підприємств, галузі, регіону містять більш пільгові трудові та соціально-економічні умови для працівників в порівнянні з нормами та положеннями, встановленими законодавством [2, с.15]. М.Ю. Шулипа доводить, що локальні нормативно-правові акти приймаються для розв'язання тих або інших питань регулювання суспільних відносин у сфері праці, якщо в законодавстві не передбачено прямого регулювання, або коли із закону випливає, що має бути проведена конкретизація відповідних положень на підприємстві. Так приймаються локальні акти з питань робочого часу, часу відпочинку, оплати праці, охорони праці тощо. Локальні нормативно-правові акти (колективний договір, правила внутрішнього трудового розпорядку, положення про

преміювання, положення про винагороду за підсумками роботи за рік та ін.) діють в межах конкретного підприємства, установи, організації та приймаються частіше за все на певний термін. Автор підкреслює, що дія локальних нормативно-правових актів у часі може бути обмежена певним терміном або ж їх можна вважати чинними до скасування чи зміни у встановленому порядку [3, с. 306].

Важливість та значення локальної нормотворчості обумовлюється її специфічними рисами, а саме: а) здійснюється безпосередньо у сфері праці - на підприємствах, в установах та організаціях; б) зазнає опосередкованого впливу держави за допомогою трудового законодавства (органи державної влади та органи управління не беруть прямої участі в локальному регулюванні відносин у царині праці); в) має підзаконний характер, розвиваючи, уточнюючи та конкретизуючи головним чином положення законодавчих та інших нормативних актів, ухвалених у встановленому законом порядку компетентними органами, і не може суперечити централізованому регулюванню; г) спрямоване на впорядкування таких суспільних відносин, які є специфічними для даного підприємства і не врегульовані або не повністю врегульовані в централізованому порядку; г) виступає формою саморегуляції працівниками та роботодавцем (безпосередньо або опосередковано) тих питань у сфері праці, що належать до компетенції підприємства, установи, організації; д) здійснюється за участю самих працівників підприємства або їх представницького органу; е) нерідко виступає як експериментальне регулювання, у перебігу якого перевіряється доцільність певного варіанта вирішення питання; є) може містити елементи випереджувального регулювання, спрямованого на заповнення прогалин у праві, пошук адекватного варіанта правової регламентації умов праці [4].

Таким чином, через локальну нормотворчість конкретний роботодавець (роботодавці) та трудовий колектив мають можливість визначити найбільш сприятливі та прийнятні умови трудових відносин між ними, однак виключно у межах законодавчих вимог. Тобто локальна нормотворчість також має підзаконний характер, і орієнтована вона на уточнення та розвиток більш загальних положень централізованих нормативно-правових актів, якщо це передбачено чи така можливість не виключається законодавчим актом, виходячи з його змісту.

Список використаних джерел:

1. Трудове право : підручник [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / В. В. Жернаков, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко та ін. Х.: Право, 2012. 496 с.
2. Бущенко П.А. До питання про нові джерела трудового права в світі реформування трудового законодавства. *Актуальні проблеми науки трудового права в сучасних умовах ринкової економіки*: Матеріали науково-практичної конференції (м. Сімферополь, 19-20 травня 2003р.) Х.: Нац. ун-т внутр. справ., 2003. С. 14-16.
3. Шулипа М. Ю. Дія локальних нормативно-правових актів, що містять норми трудового права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 57 . С. 305-310.

4. Пилипенко П. Д., Бурак В. Я., Козак З. Я. та ін. Трудове право України : акад. курс : підруч. [для студ. вищ.навч. закл. 5-те вид., переробл. і допов. К. : Ін Юре, 2014. 552 с.

Василенко В. М.,

кандидат юридичних наук, доцент,

заступник декана факультету № 5

Харківського національного університету внутрішніх справ

м. Харків, Україна

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ФОРМ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У розділі VIII Закону України «Про Національну поліцію» визначено п'ять форм «громадського контролю поліції»: звіт про поліцейську діяльність, прийняття резолюції недовіри керівникам органів поліції, взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування, спільні проекти з громадськістю та залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських.

Крім зазначених, безпосередньо визначених законом у якості форм «громадського контролю поліції», положення ст. 51 Закону України «Про Національну поліцію» також дають змогу зробити висновок про контрольні повноваження представників громадськості. Мова йде саме про залучення громадян до проведення відбору на службу та конкурсного відбору на посади. Гадаємо, доцільно погодитись з точкою зору А.І.Берендєєвої, що таку діяльність також слід вважати однією з форм громадського контролю. Відповідно зазначена форма заслуговує на своє нормативне закріплення саме у межах розділу VIII Закону України «Про Національну поліцію».

З викладеного випливає, що законодавець при формуванні положень Закону України «Про Національну поліцію» звузив розуміння форм громадського контролю за діяльністю поліції. Наприклад, А.М. Ключко та В.О. Собина однією з форм громадського контролю називають «оприлюднення інформації про незаконні дії в мережі Інтернет, шляхом завантаження відеоматеріалів з незаконними діями поліцейських». Слушним виглядає також зауваження авторів, що така діяльність уявляється дещо спірною з точки зору її правової об'єктивності, оскільки завжди існує вірогідність наклепу або штучної обробки відеоматеріалу. Тим не менш, з метою підвищення якості службової діяльності працівників поліції, такі сайти мають відслідковуватися й аналізуватися відповідними службами, а результати аналізу враховуватись при підготовці та підвищенні кваліфікації поліцейських.

Серед інших дієвих форм громадського контролю, що заслуговують на детальну увагу, можна виокремити громадську експертизу та громадський

моніторинг. Щодо громадської експертизи, то вона є одним з найяскравіших прикладів впливу населення на прийняття рішень суб'єктів владних повноважень, до того ж нормативно врегульованим. За свідченням О.А. Зарічного така форма є достатньо прогресивною, що вигідно виділяє Україну серед її держав-сусідів. Під громадською експертизою, на думку науковців, слід розуміти «комплексне дослідження, вивчення, перевірку, аналіз, оцінку діяльності або бездіяльності органу влади, його рішень та інших офіційних письмових документів, що здійснюють представники легалізованих об'єднань громадян задля надання обґрунтованого експертного висновку про їх відповідність чинному законодавству, очікуванням громадян та їх уявленням про справедливість, а також для подальшого врахування експертних пропозицій і громадської думки для вдосконалення діяльності органу влади у відповідній сфері суспільного життя».

В свою чергу, моніторинг розуміється в якості «інструмента спостереження, відстеження загальних тенденцій та змін, що відбуваються в суспільстві», оскільки з його допомогою стає можливим своєчасне реагування держави, в особі уповноважених органів, на запити та пропозиції громадськості. Громадський моніторинг останнім часом все частіше розглядається науковцями у розрізі реалізації контрольних повноважень громадянами. Наприклад, В.А. Дорошенко визначає його як «комплекс заходів, що проводяться громадськими об'єднаннями з метою визначення проблемних питань в діяльності НАБУ». Взагалі, одним із пануючих у науковому середовищі є усвідомлення громадського моніторингу як діяльності, «суб'єктом якої є насамперед інститути громадянського суспільства, окремі громадяни, представники інших держав, наділені відповідними повноваженнями».

У зв'язку з цим, постає питання розуміння інститутів громадянського суспільства, до яких, як урядом так і науковцями прийнято відносити: громадські організації, професійні та творчі спілки, організації роботодавців, благодійні і релігійні організації, моніторингові комітети, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації та інші невідприємницькі товариства і установи, легалізовані відповідно до законодавства. Повноваження названих інститутів у сфері громадського моніторингу частково відображено в Законі України «Про громадські об'єднання», серед яких можна відзначити «залучення громадських об'єднань до процесу формування і реалізації державної політики, вирішення питань місцевого значення, зокрема, шляхом проведення консультацій з громадськими об'єднаннями стосовно важливих питань державного і суспільного життя, розроблення відповідних проектів нормативно-правових актів, утворення консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів при органах державної влади, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування, в роботі яких беруть участь представники громадських об'єднань».

Відштовхуючись від вищенаведеного, логічно зробити висновок, що громадський моніторинг з боку громадських об'єднань повинен займати одне з ключових місць серед форм громадського контролю за діяльністю поліції,

проте, спроби узагальнити існуючі в Україні ініціативи стикаються з певними труднощами. По-перше; в ході дослідження не виявлено організацій, метою створення яких було б визначено саме контроль за діяльністю поліції у будь-якій формі; по-друге: діючі інституції громадянського суспільства взагалі не (або дуже мало) взаємодіють між собою, з чого випливає третє: інформація, яку отримують громадські організації не набуває широкого розголосу і не знаходить відповідної реакції в діяльності Національної поліції України. Як приклад, можна навести діяльність громадської організації «Міжнародний Правозахисний Центр – МПЦ», яка інформує громадськість про недоліки в роботі, зокрема, поліції через розповсюдження відеоматеріалів, знятих особисто або направлених іншими громадянами, та розміщенням інформаційних матеріалів на сторінках соціальних мереж.

До форм громадського контролю за діяльністю Національної поліції слід віднести й функціонування Громадської ради. Наразі при МВС України функціонує Громадська рада. Проте вона працює, головним чином, в рамках суспільно-політичної та нормативно-регулятивної діяльності саме міністерства, як окремого центрального органу виконавчої влади. Відповідно практична діяльність працівників поліції залишається поза увагою даного органу. Натомість необхідно надати змогу громадськості контролювати практичну діяльність поліцейських саме за діяльністю Національної поліції, що надасть можливість окреслити місце громадського контролю у системі стримувань і противаг, що, в свою чергу, активно сприятиме вирішенню проблеми недостатньої дієвості «залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських» у розумінні ст. 90 Закону України «Про Національну поліцію».

Не можна залишити поза увагою також активність окремих громадян у здійсненні громадського контролю за діяльністю поліції. Так, згідно Закону України «Про звернення громадян» та Закону України «Про громадські об'єднання» кожному громадянину України, особі, що знаходиться на території України на законних підставах, або громадському об'єднанню надається право подавати звернення у вигляді заяв, скарг та пропозицій до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб з будь-яких питань, що стосуються їх діяльності або з приводу реалізації власних прав або законних інтересів. Таке право прямо безпосередньо кореспондується з наявним у відповідних суб'єктів подання звернень обов'язком приймати та розглядати звернення, подані у належному порядку (ст. 7 Закону України «Про звернення громадян»); відповідним чином реагувати на інформацію, що міститься в зверненні (ст. 19 Закону України «Про звернення громадян»), дотримуючись встановлених законодавством строків та процедур (Розділ II Закону України «Про звернення громадян»), в тому числі шляхом особистого прийому громадян.

Підсумовуючи викладене, вважаємо за можливе форми громадського контролю за діяльністю Національної поліції охарактеризувати наступними особливостями: 1) є зовнішнім вираженням активності суб'єктів громадського

контролю за діяльністю Національної поліції; 2) ґрунтуються на правових засадах загального та спеціального характеру; 3) становлять лише частину законодавчо визначеного змісту «громадського контролю поліції» та одночасно знаходять своє вираження у інших нормах Закону України «Про Національну поліцію»; 4) низка спеціальних адміністративно-правових положень потребують корегування для приведення їх у відповідність до змістового цензу таких форм.

Винниченко В. В.,
здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН В ПРАКТИЦІ ВИЯВЛЕННЯ І РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ЗБРОЇ

Контрабанда культурних цінностей та зброї є глобальною проблемою, яка потребує ефективних механізмів виявлення та розслідування. У різних країнах світу розроблені унікальні підходи до боротьби з цими злочинами, що включають сучасні технології, міжнародне співробітництво та спеціальні слідчі методи. Досвід зарубіжних країн може стати корисним для вдосконалення методів боротьби з контрабандою в Україні.

Використання передових технологій у США та ЄС. У США митні та правоохоронні органи активно застосовують штучний інтелект, великі дані та скануючі системи для виявлення незаконних вантажів.

Можливо, позитивним для українських реалій може бути досвід Сполучених Штатів Америки, а саме практика Міграційної та митної правоохоронної служби США. Так, на сайті служби зазначено, що вона є основним федеральним правоохоронним органом, який відповідальний за розслідування міжнародних контрабандних операцій і дотримання законів США, які стосуються експорту. Міграційна та митна правоохоронна служба США взаємодіє з партнерами в правоохоронних органах з метою переслідування незаконного переміщення вогнепальної зброї, боєприпасів і вибухових речовин [□1].

Так, в контексті цього питання можна згадати Митні плани Європейської комісії, метою яких є допомога у покращенні і розбудові оперативних і адміністративних можливостей митних служб [□2, с. 9].

Європейський Союз, у свою чергу, використовує систему "EUROPOL's Analysis Project on Illicit Trafficking in Cultural Goods", що дозволяє відстежувати незаконне переміщення культурних цінностей. До основних заходів можна віднести:

- застосування рентгенівських сканерів і технологій розпізнавання образів;
- аналіз митних декларацій і фінансових потоків;
- використання блокчейн-технологій для верифікації походження предметів мистецтва.

Велика Британія та Франція мають спеціалізовані підрозділи, що займаються розслідуванням злочинів, пов'язаних із контрабандою культурних цінностей. У Франції діє Центральне управління по боротьбі з торгівлею культурними цінностями (ОСВС), яке працює у взаємодії з музеями та архівами.

Ключові аспекти роботи:

- оперативне залучення експертів з історії мистецтв;
- міжнародна співпраця через Інтерпол;
- створення цифрових баз даних викрадених культурних об'єктів.

Жорсткі заходи контролю та покарання у Китаї. Китай має жорсткі закони щодо контрабанди культурних цінностей і зброї. Порушників карають тривалими термінами ув'язнення, а іноді й довічним позбавленням волі. Китай також активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО, для повернення втрачених артефактів. До основних методів боротьби з такою протиправною діяльністю можна віднести:

- використання відеоспостереження на митницях;
- суворі заходи покарання для контрабандистів;
- міжнародні дипломатичні ініціативи з повернення викрадених цінностей.

Організація Об'єднаних Націй та Інтерпол розробили кілька глобальних ініціатив для боротьби з контрабандою культурних цінностей та зброї. Наприклад, Інтерпол має базу даних "Stolen Works of Art", яка містить інформацію про викрадені культурні цінності та допомагає правоохоронним органам у їх розшуку.

Варто зазначити, що зарубіжний досвід у боротьбі з контрабандою культурних цінностей та зброї свідчить про ефективність інтегрованого підходу, що включає використання сучасних технологій, спеціалізовані підрозділи та міжнародну співпрацю. Використання цих практик може значно підвищити ефективність боротьби з контрабандою в Україні та сприяти збереженню культурної спадщини.

Список використаних джерел:

1. Firearms, Ammunition, and Explosives Smuggling Investigations. U. S. Immigration and Customs Enforcement. URL: <https://www.ice.gov/investigations/firearms-explosives-smuggling>
2. Customs blueprints. Pathways to better customs. European Commission. Publications Office of the European Union. 2015. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ad5f6272-7687-11e5-86db-01aa75ed71a1>

*Вихристюк А. М.,
здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна*

СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ ЯК СУБ'ЄКТА РЕГУЛЮВАННЯ ФОНДОВИХ БІРЖ

Відповідно до статті 5 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» державне регулювання ринку цінних паперів здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, в той час, як інші державні органи здійснюють контроль за діяльністю учасників ринку цінних паперів у межах своїх повноважень, визначених чинним законодавством [7].

Як ми можемо спостерігати із норми закону, законодавець визначив НКЦПФР єдиним та головним державним регулятором, який встановлює правила на фондовому ринку та встановлює правила поведінки для кожного його учасника.

Правовий довідник вказує, що «статус» – це правове становище осіб або організацій, установ тощо; становище індивіда або групи осіб щодо інших індивідів або груп у соціальній системі; установлене нормами права положення його суб'єктів, сукупність їх прав і обов'язків [4, с. 572].

Поняття «статус» включає в себе те стабільне, основоположне в правовому стані суб'єкта, яке разом з правосуб'єктністю містить також конкретне коло основних прав та обов'язків. Конкретні ж права та обов'язки відображають специфіку реального правового положення особи, яке пов'язано більш з наявністю тих чи інших юридичних фактів, а не основою загального положення суб'єкта в даній правовій системі. Отже, правовий статус асоціюється зі стабільним правовим станом суб'єкта, а правове положення змінюється в залежності від правовідношень, в які він вступає [1, с. 77-80].

Вчена О. Скакун зазначає, що «до 60-х років XX ст. у вітчизняній юридичній науці правовий статус ототожнювався з правоздатністю. Мотивувалося це тим, що правовий статус та правоздатність виникають і припиняються у суб'єкта одночасно, що вони є однаковою мірою невідчужуваними» [10, с. 386]. На підставі вищезазначеного, О. Скакун визначає правовий статус як систему закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків, відповідальності, відповідно до яких індивід як суб'єкт права (тобто як такий, що має правосуб'єктність) координує своє поведінку в суспільстві» [10, с. 381].

Н. Шаптала та Г. Задорожня у своїй праці трактують своє бачення та пропонують під правовим статусом особи розуміти юридично закріплене становище особи як соціального суб'єкта в суспільстві, тобто це сукупність прав та обов'язків особи, визначених та гарантованих Конституцією і законами

України, іншими нормативноправовими актами, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [11, с. 472].

На сьогоднішній день існує чимало думок науковців щодо поняття «адміністративно-правовий статус». Цікавою є думка С. Курило в праці про органи внутрішніх справ, відповідно до якої під адміністративно-правовим статусом органів внутрішніх справ і місцевих органів влади як суб'єктів взаємодії слід розуміти їх положення, становище у системі суспільних відносин та механізмі державного управління, що визначається державою шляхом закріплення в нормах адміністративного законодавства їхніх завдань, функцій, повноважень та відповідальності, які реалізуються зазначеними суб'єктами через відповідні адміністративно-правові, управлінські, відносини, зокрема ті, що складаються безпосередньо під час їх взаємодії з питань забезпечення громадської безпеки та громадського порядку [5, с. 525–526].

На думку вчених-теоретиків В. Галунька, В. Олефіра та С. Короєда, під адміністративно-правовим статусом варто розуміти сукупність юридичних засобів, які характеризують місце і роль фізичної або юридичної особи в адміністративно-правових відносинах. Отже, визначальними для аналізу адміністративно-правового статусу особи можуть вважатися такі юридичні елементи: публічні суб'єктивні права та юридичні обов'язки; обсяг і характер правосуб'єктності; адміністративна відповідальність; дисциплінарна відповідальність посадових осіб публічної адміністрації (у деяких випадках) [2, с. 124]. О. Гусар пропонує свій підхід, згідно з яким адміністративно-правовий статус – це системна сукупність адміністративно-правових властивостей суб'єкта права. До таких властивостей вона зараховує детерміновані нормами адміністративного права: 1) компетенцію суб'єкта; 2) порядок його утворення й набрання юридичних ознак; 3) назву; 4) місце дислокації; 5) структуру; 6) цілі функціонування; 7) відповідальність [3, с. 116]. Схожий, але дещо розширений підхід запропонував О. Сікорський, на думку якого адміністративно-правовий статус органу виконавчої влади – це складна юридично-теоретична конструкція, що включає у себе такі складові елементи: 1) мету утворення органу й визначення сфери його відання; 2) принципи та територіальні масштаби діяльності; 3) внутрішню структуру органу; 4) порядок і спосіб його утворення, реорганізації та ліквідації; 5) завдання та функції; 6) обсяг і характер державно-владних повноважень; 7) форми й методи діяльності; 8) порядок рішення в органі підвідомчих питань; 9) джерела фінансування органу; 10) наявність чи відсутність прав юридичної особи; 11) право та обов'язок користуватися державними символами; 12) відповідальність [9, с. 9].

Перелік основних завдань, закріплених Положенням про НКЦПФР, є доволі широким, кожне з них має, як зазначають вітчизняні вчені-адміністративісти, цільовий, організаційно-структурний компонент і ряд компетенційних повноважень [6, с. 175], серед яких: – здійснення державного регулювання та контролю за емісією й обігом цінних паперів і похідних (деривативів) на території України; – здійснення державного регулювання та контролю у сфері спільного інвестування; – здійснення у межах компетенції державного регулювання та контролю у сфері накопичувального пенсійного

забезпечення; – здійснення у межах повноважень, визначених законодавством, нагляду на консолідованій і субконсолідованій основі за небанківськими фінансовими групами та їх підгрупами та ін. [8].

Таким чином, на підставі вищезазначеного, можна сказати, що адміністративно-правовий статус Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку – це правове становище основного суб'єкта адміністративно-правового регулювання фондових бірж, що наділений владними регулятивними та контрольно-наглядовими повноваженнями, в межах здійснення яких встановлюється правовий зв'язок між державою та учасниками фондового ринку.

Список використаних джерел:

1. Бахрах Д. Н. Административное право России. Москва, 2000. 427 с.
2. Галуцько В. та ін. Адміністративне право України: підручник. Херсон: ХМД, 2013. 393 с.
3. Гусар О. Адміністративно-правовий статус персоналу державного управління. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2(4). С. 116–123.
4. Ковальова Т. В., Коврига Л. П. Тлумачний словник української мови. Харків: Синтекс, 2005. 672 с.
5. Курило С. Адміністративно-правовий статус органів внутрішніх справ як суб'єкта взаємодії з органами місцевої влади з питань забезпечення громадської безпеки та громадського порядку. *Форум права*. 2012. № 1. С. 523–526.
6. Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право: навчальний посібник / за заг. ред. Р. С. Мельника. Київ: Ваіте, 2014. 376 с.
7. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України 30 жовтня 1996 року № 448/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 51. Ст. 292.
8. Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку. Указ Президента України від 23 листопада 2011 р. Офіційний вісник України. 2011. № 94. Ст. 3415.
9. Сікорський О. Адміністративно-правовий статус Державного департаменту у справах громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб МВС України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2011. 19 с.
10. Скаун О. Теорія держави і права : підручник / пер. з рос. Харків: Консум, 2001. 664 с.
11. Шаптала Н.К., Задорожня Г. Конституційне право України : навчальний посібник. Дніпропетровськ : Лізунов Прес, 2012. 472 с.

Гарбузюк К. Г.,
кандидат юридичних наук,
декан факультету №2 Харківського
національного університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ РАДЯНСЬКОГО ЕТАПУ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОРГАНІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Радянський етап становлення та розвитку кадрового забезпечення поліцейських органів на території України розпочався у 17-20-ті роки ХХ століття – після революційних подій, які привели до ліквідації Російської Імперії, як держави, та появи нової країни – Радянського Союзу. У першу чергу варто відмітити той факт, що протягом перших років після припинення існування Російської Імперії поліцейські органи були скасовані, а на їх базі створено принципово нове правоохоронне відомство – міліцію. Пролетарська, відверто класова природа радянської міліції України визначала і її головний обов'язок - охорону революційного порядку. Вона конкретизувалася шляхом встановлення предметів | відання міліції, основних напрямів її діяльності. За характером суспільних відносин, їх змістом, завдання органів міліції визначалися такими основними напрямками: охорона основ радянського державного і суспільного ладу, забезпечення виконання приписів радянських законів; охорона громадського порядку, підтримання громадського благоустрою, адміністративна діяльність; боротьба зі злочинністю, здійснення попереднього слідства з кримінальних справ; вжиття заходів процесуального характеру щодо сприяння і органам правосуддя. Упродовж першої половини 1919 року відбувався процес реорганізації міліції щодо визначення спеціалізації її органів. Зокрема, було видано постанову НКВС РРФСР «Про робітничу міліцію» та спільну Інструкцію Народних комісаріатів внутрішніх справ та юстиції РРФСР «Про організацію Радянської Робітничо-Селянської міліції», які регламентували створення на території Радянського Союзу окремих служб міліції, тобто тих, що мали особливі форми та методи діяльності. В результаті виникло кілька видів міліції: загальна (або зовнішня) міліція, кримінальний розшук та судово-кримінальна міліція, промислова, залізнична, річкова та морська міліції [1].

Разом із актами управлінсько-організаційної орієнтованості, які встановлювали структуру та функції радянської міліції, протягом 20-30-х років сформувалась законодавча база регулювання трудового процесу діяльності цього органу та правового статусу його персоналу. Наприклад, в тій же Інструкції «Про організацію Радянської Робітничо-Селянської міліції» роз'яснювались особливості комплектування кадрів органів міліції, в число яких входили співробітники, які здійснювали попереднє розслідування злочинів. На посаді співробітників радянської міліції могли бути призначені лише особи, що були громадянами Радянського Союзу; досягли 21 року; цілком

грамотні; користувалися активним і пасивним виборчим правом; визнавали Радянську владу тощо [2].

Цілий ряд документів регламентував окремі положення правового статусу міліціонерів, як особливої категорії працівників. Наприклад, у цей період НКВС СРСР опублікував циркуляр «Про нейтралітет міліціонерів», згідно з яким, Головним управління міліції було сформульована вимога до співробітників прямо ставати на захист робітників і селян. Даний циркуляр привів до нехтування правами, свободою і навіть життям людини в зв'язку з його приналежністю до іншої соціальної категорії або класу [2].

В цей же період значного розвитку набуває питання професійної підготовки працівників міліції. Зокрема, у 1925 році були розроблені інструкції з позашкільної підготовки міліції. Вони включали в себе, крім загальних предметів, судову медицину, будівництво соціалізму, метрсистему, спеціальні дисципліни поглибленого характеру: радянське законодавство, військову прикладну гімнастику, практичні стрільбини не рідше однієї години на день, чого раніше не було. Професійна підготовка командного складу починаючи з 1925 року здійснювалася планово. Про це свідчить перспективний план роботи по відділу міліції Центрального адміністративного управління НКВС на 1925-1930 роки [3, с.582]. Вже у 1932 році на базі курсів удосконалення старшого начальницького складу адміністративно-міліцейського апарату з'явився перший навчальний заклад, який готував керівників – Центральна вища школа робітничо-селянської міліції, термін навчання в якій становив 2 роки [4, с.583].

Історично значущим періодом у становленні та розвитку кадрового забезпечення радянської міліції була Велика вітчизняна війна (1941–1945 років), оскільки з початком Великої Вітчизняної війни виникла негайна потреба перебудови всього життя країни на військовий лад. Вже у перший день війни було видано Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про воєнний стан», яким встановлювалося, що у місцевостях, оголошених на воєнному стані, всі функції органів державної влади в галузі оборони, забезпечення громадського порядку і державної безпеки належать військовим радам фронтів, армій, військових округ, а там, де немає військових рад – вищому командуванню військових з'єднань. У відповідності з цим Указом органи внутрішніх справ у місцевостях, оголошених на воєнному стані, переходили у підпорядкування військового командування [5, с.213; 6, с.92].

Післявоєнна криза кінця 40-х років XX століття призвела до зміни векторів міліцейської діяльності. На перший план в цей час виходить боротьба із злочинністю, яка набула розвитку та змінила свій формат внаслідок складної економічної ситуації в якій опинилось населення Радянського Союзу. Повторна активізація кадрової роботи в органах внутрішніх справ СРСР припадає на 60-80-ті роки, адже саме в цей період видано найбільшу кількість нормативних актів в сфері кадрової роботи. Зокрема, варто відмітити Наказ МВС СРСР «Про створення відділів (відділень) з політико-виховної роботи у МВС» від 05.02.1969; Наказ МВС СРСР «Про ввічливе та уважне ставлення робітників міліції до громадян» від 03.06.1969; Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ» від 30.03.1971; Наказ МВС

СРСР «Про службу психофізіологічного та соціально-психологічного забезпечення роботи з кадрами органів внутрішніх справ» від 15.08.1989 тощо [7].

Таким чином, досліджуваний етап становлення та розвитку кадрового забезпечення поліцейських органів на території України, які в період Радянського Союзу мали назву та статус міліції, характеризується декількома важливими моментами:

- по-перше, саме протягом радянського етапу сформовано та забезпечено реалізацію освіти правоохоронців, що призвело до поповнення рядів міліції кваліфікованими кадрами, які мали спеціальні знання пов'язані із розшуковою справою, юриспруденцією, криміналістикою тощо;

- по-друге, суттєво розширюється законодавство в сфері кадрового забезпечення радянської міліції, яке доповнилось великою кількістю управлінських підзаконних актів;

- по-третє, окремого нормативного оформлення за часів радянського етапу отримує дисципліна праці в органах внутрішніх справ, а також інститут дисциплінарної відповідальності;

- по-четверте, кадрова робота в межах цього етапу спрямовувалась не тільки на забезпечення поповнення рядів міліції новим, високоякісним персоналом, але й іміджу роботи міліціонерів при взаємодії з громадянами, наприклад, шляхом створення юридичних меж поведінки співробітників органів внутрішніх справ;

- по-п'яте, саме на даному етапі було сформовано основу законодавства про роботу правоохоронних органів в незалежній Україні, яке діяло протягом довгого періоду часу.

Список використаних джерел:

1. Терлюк І. Я. Історія держави і права України : навч. посіб.-практ. К. : Атіка, 1999. 192 с.
2. Соловьев В.В. Кадровое обеспечение подразделений НКВД РСФСР, осуществлявших расследование преступлений (1917–1923 гг.). *Национальная безопасность*. 2013. № 3(26). С.426–435.
3. Приказ ЦАУ от 20 февраля 1925 г. № 31 с объявлением инструкций по применению ст. 3, 17, 32 и главы IX Положения о службе в РКМ // Сборник документов по истории ОВД : материалы к семинарам. М. : Академия МВД СССР, 1985.
4. Проккиев Е.В., Русаков В.К. Исторические подходы к вопросу подготовки руководящих кадров органов внутренних дел в период становления советской милиции 1917 1930 годов. *Человек: преступление и наказание*. 2017. Т. 25(1–4), № 4. С. 505–686.
5. Указ Президиума ВС СССР от 22.06.1941 «О военном положении» // Сборник законов СССР и указов Президиума Верховного Совета СССР. 1938 г. июль 1956 г / под ред. к. ю. н. Мандельштам Ю. И. Москва: Государственное издательство юридической литературы, 1956. С. 213—215.

6. Андренко С.О. Історико-правовий аналіз кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України. *Європейські перспективи*. 2014. № 8. С. 90-96.

7. 1966–1993: стаття // Офіційний веб-портал Міністерства внутрішніх справ Російської Федерації. URL: <https://мвд.рф/history/1966-1993>.

Гресько О. Р.,
здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ФУНДАМЕНТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ

На сьогодні без якісного законодавчого закріплення адміністративно-правового статусу адміністративних судів неможливо визначити їх роль та значення як суб'єктів взаємодії з органами публічного адміністрування. Насамперед, означена взаємодія обумовлена метою належного забезпечення прав фізичних та юридичних осіб у публічно-правових спорах, тобто у справах адміністративної юрисдикції. За таких умов питання визначення адміністративно-правового статусу адміністративних судів характеризується актуальністю та доцільністю наукового дослідження.

Першочергово зазначимо, що слово «статус» латинського походження й дослівно означає «стан» (або ж «положення»). У свою чергу, правовий статус, згідно поглядів О. Скакун, являє собою закріплені у нормативно-правових актах і гарантовані державою права, свободи та обов'язки, а також відповідальність, згідно яких індивід як суб'єкт права координує свою поведінку в соціумі [1, с. 59]. Проаналізуємо зазначене тлумачення. По-перше, з означеного випливає, що авторка правовий статус трансферує на індивідів, тим самим залишаючи поза увагою суб'єктів публічної влади, в тому числі й адміністративні суди, які, згідно положень філософських наукових вчень не являються індивідами з діалектичної точки зору. По-друге, не цілком зрозумілою видається позиція стосовно того, що означений індивід «координує свою поведінку». Академічний тлумачний словник української мови фактично синонімізує категорії «координувати» та «узгоджувати». Тобто, залишається відкритим питанням стосовно кого або чого індивід має узгоджувати свою поведінку. Насамперед, це можуть бути встановлені правила поведінки, визначені нормами права. Окрім того, це також може бути поведінка інших індивідів (або ж, у широкому значенні – суб'єктів загалом). По-третє, у вищенаведеній дефініції мова йде про соціум (суспільство), у той час як правовий статус безпосередньо пов'язаний з конкретною державою. Дійсно, правове становище знаходить своє вираження у нормах права, які

закріплюються у відповідних статтях нормативно-правових актів, прийнятих уповноваженими органами певної країни. До того ж, правовий статус суб'єкта в різних країнах значно відрізнятиметься один від одного.

В цьому контексті заслуговують на увагу наукові позиції відповідно правового статусу А. Панчишина, який наголошує, що правовий статус є самостійною категорією, яка характеризується такими ознаками: 1. Правовий статус має універсальний характер, оскільки поширюється на всіх суб'єктів; 2. Відображає особливості особи та держави як учасників суспільних відносин та ступінь і характер їх взаємодії; 3. Права та свободи, що складають основу статусу, не можуть реалізовуватись без інших його компонентів, а саме – обов'язків та відповідальності; 4. Ця категорія забезпечує системність прав, свобод та обов'язків; 5. Елементи структури правового статусу є взаємозалежними та взаємодіючими; 6. Правовий статус характеризується відносною стабільністю [2, с. 96].

Отже, ключовими елементами правового статусу будь-якого суб'єкта виступають сукупність його прав та обов'язків, які знаходяться своє закріплення в відповідних правових нормах. При цьому, ведучи мову про правовий статус органів публічної влади, у тому числі й судові органи, до яких належать й адміністративні суди, доцільно зазначити, що вказані права та обов'язки визначаються крізь призму повноважень та компетенції конкретного органу публічної влади. Тобто, з цього випливає, що правовий статус адміністративних судів виступає сукупністю законодавчо закріплених повноважень вказаних судових органів, що визначають їх роль та місце в загальній національній судовій системі.

За таких обставин вбачається за доцільне перейти до безпосереднього аналізу адміністративно-правового статусу адміністративних судів, визначеного чинним законодавством. Так, означений статус досліджуваних суб'єктів регламентований, насамперед, Законом України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII та Кодексом адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV.

У свою чергу, види адміністративних судів, склад, структура та їх повноваження визначені ч. 3 ст. 21, ч. 4 ст. 22, ч. 3 ст. 26 та ч.ч.2-5 ст. 37 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII. Зокрема, адміністративні суди поділяються на місцеві, апеляційні та Касаційний адміністративний суд. Місцеві адміністративні суди – це, насамперед, окружні адміністративні суди, а також інші суди, визначені процесуальним законодавством, які розглядають адміністративні справи, тобто справи адміністративної юрисдикції. Апеляційні адміністративні суди розглядають адміністративні справи й утворюються у відповідних апеляційних округах. У свою чергу, Касаційний адміністративний суд входить до складу Верховного суду. У Касаційному адміністративному суді обов'язково створюються окремі палати для розгляду справ щодо: 1) податків, зборів та інших обов'язкових платежів; 2) захисту соціальних прав; 3) виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян [3].

Ведучи мову про адміністративно-правовий статус адміністративних судів неможливо залишити поза увагою питання його повноважень та компетенції, адже означені елементи виступають фундаментом фактично будь-якого адміністративно-правового статусу органу публічної влади. Разом з цим, варто зазначити, що компетенція адміністративних судів на законодавчому рівні розкривається крізь призму їх юрисдикції.

Так, категорія «юрисдикція» (лат. *jurisdictio*, від *jus (juris)* - право + *dico* - проголошую) має декілька трактувань: по-перше, це компетенція судових органів щодо розгляду цивільних, адміністративних та інших справ; коло справ, які даний суд має право розглядати і вирішувати; по-друге, коло питань, що відносяться до ведення держави або державної установи [4, с. 567]. Таким чином, ключовим елементом адміністративно-правового статусу адміністративних судів виступає їх юрисдикція, що має бути чітко регламентована на законодавчому рівні.

У цьому контексті доцільно акцентувати на тому, що законодавством визначений вичерпний перелік справ, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів. Так, ст. 19 Кодексом адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV регламентована юрисдикція адміністративних судів, яка поширюється на справи у публічно-правових спорах, зокрема:

- спорах фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності, крім випадків, коли для розгляду таких спорів законом встановлено інший порядок судового провадження;
- спорах з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби;
- спорах між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень;
- спорах, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів;
- за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, коли право звернення до суду для вирішення публічно-правового спору надано такому суб'єкту законом;
- спорах щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму;
- спорах фізичних чи юридичних осіб із розпорядником публічної інформації щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності у частині доступу до публічної інформації;
- спорах щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності;
- спорах щодо оскарження рішень атестаційних, конкурсних, медико-соціальних експертних комісій та інших подібних органів, рішення яких є обов'язковими для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших осіб;

- спорах щодо формування складу державних органів, органів місцевого самоврядування, обрання, призначення, звільнення їх посадових осіб [5];
- інших спорах, а саме тих, що визначені ч.ч. 11-15 ст. 19 Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV.

Разом із цим, на законодавчому рівні відбувається інституційна та територіальна диференціація юрисдикції адміністративних судів на території України, у залежності від чого залежить й обсяг відповідної компетенції конкретного адміністративного суду.

Отже, адміністративно-правовий статус адміністративних судів – це визначений нормами адміністративного права правовий статус адміністративних судів, який складається із сукупності елементів, визначальне місце серед яких посідає інстанційна та територіальна юрисдикція щодо розгляду публічно-правових спорів, одною із сторін яких виступає орган публічної влади. У свою чергу, адміністративно-правовий статус адміністративних судів на сьогоднішній день закріплено двома основними нормативно-правовими актами – Законом України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII та Кодексом адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV.

Список використаних джерел:

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. 2-ге вид. К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. 520 с.
2. Панчишин А. В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус». Часопис Київського університету права. 2010. № 2. С. 95-98.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради. 2016. № 31. Ст.545.
4. Юридична енциклопедія: в 6 т. ; редкол.: Ю.С. Шемшученко (гол. ред.) та ін. К.: Українська енциклопедія, Т. 5: П-С. 2003. 736 с.
5. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України; Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-36. № 37. Ст.446.

Липкан І. І.,

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ОНОВЛЕННЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВ, ВЧИНЕНИХ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасні науковці, такі як А. С. Білоусов, О. Л. Мусієнко, С. В. Самойлов, В. В. Тіщенко, С. С. Чернявський та інші, акцентують увагу на нагальній потребі у розробці комплексної методики розслідування шахрайств, учинених

із використанням цифрових технологій. Вони зазначають, що практика розслідування виявляє нові виклики, спричинені створенням складних і багаторівневих схем кримінально протиправної діяльності в кримінальному середовищі.

Науковці обґрунтовують таку позицію на твердженнями:

1. Складність кримінально протиправних схем:
 - Злочинці активно використовують сучасні цифрові технології для реалізації багаторівневих шахрайських схем.
 - Це вимагає від слідчих глибокого розуміння принципів роботи інформаційних систем та їх вразливостей.
2. Необхідність узагальненої методики:
 - Розслідування цих правопорушень потребує чітких методико-криміналістичних рекомендацій, які враховували б загальні риси злочинів, учинених із використанням ЕОТ.
 - Такі рекомендації мають ґрунтуватися на криміналістичних характеристиках цих правопорушень, узагальнених із різних випадків слідчої практики.
3. Використання сучасних підходів:
 - Ефективне розслідування потребує поєднання традиційних методик криміналістики з інноваційними підходами, зокрема з використанням інструментів цифрової криміналістики, аналізу великих даних і штучного інтелекту.
4. Глобальний характер кримінальних правопорушень:
 - Багато шахрайств, учинених із використанням ЕОТ, мають транснаціональний характер, що ускладнює їх розслідування.
 - Вирішення цих проблем вимагає міжнародного співробітництва, що також має бути враховано у загальних рекомендаціях [1, с. 64].

Науковці пропонують створити методику, яка:

1. включатиме класифікацію шахрайств за типами технологій, що використовуються злочинцями;
2. передбачатиме алгоритми дій слідчих на різних етапах розслідування;
3. інтегрує рекомендації щодо збирання, збереження й аналізу цифрових доказів;
4. враховуватиме необхідність взаємодії з експертами у сфері інформаційних технологій;
5. охоплюватиме питання запобігання подібним кримінальним правопорушенням через профілактичні заходи.

Низка методичних рекомендацій була присвячена способам встановлення місцезнаходження цифрових технологій, за допомогою якої здійснювалися кримінальні правопорушення. Зокрема, значний внесок у розвиток цієї тематики зроблено через публікацію таких рекомендацій, як «Особливості розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із розповсюдженням у мережі Інтернет забороненого контенту» (2014) [2], «Розслідування злочинів, учинених з використанням шкідливих програмних чи технічних засобів» (2016)

[3], «Розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним розповсюдженням у мережі Інтернет медійного контенту провайдерами програмних послуг та Інтернет-провайдерами» (2017) [2].

Проаналізувавши думки науковців можемо погодитися з тим, що на сьогодні існує об'єктивна необхідність у розробці комплексної криміналістичної методики, яка:

1. Узагальнює та впорядковує наявні рекомендації щодо розслідування шахрайств, учинених із використанням цифрових технологій.
2. Базується на характеристиках різних видів кримінальних правопорушень, що дозволяє об'єднати окремі рекомендації в цілісну систему.
3. Включає адаптовані методи, які враховують рівень сприйняття користувачем, забезпечуючи їхню зручність для практичного використання.

Список використаних джерел:

1. Самойлов С. В. Розслідування шахрайств, учинених із використанням мережі «Інтернет»: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Донецьк, 2014. 226 с.
2. Стрільців О. М., Крижна В. В., Максименко О. В. та ін. Особливості розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із розповсюдженням у мережі Інтернет забороненого контенту: метод. рек. / за заг. ред. Ю. Ю. Орлова. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2014. 80 с.
3. Вакуленко О. В., Стрільців О. М., Тарасенко О. С. та ін. Розслідування злочинів, учинених з використанням шкідливих програмних чи технічних засобів: метод. рек. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 56 с.

Лук'янова Г. Ю.,

*к.ю.н., доцент кафедри адміністративного
та інформаційного права*

*Національного університету «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КООРДИНАЦІЙНОЇ РОЛІ ДЕРЖАВИ В АНТИКОРУПЦІЙНІЙ СФЕРІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ЗМІСТ

Кращий світовий досвід протидії корупції свідчить про необхідність налагодження високого рівня координації антикорупційних органів, що особливо актуально для тих держав, де наявні кілька суб'єктів антикорупційної діяльності, а отже – для України.

Адміністративно-правове забезпечення координації суб'єктів протидії корупції в кожній державі, базується на певних принципах, виокремлення яких становить інтерес не лише в контексті теоретичного дослідження, але й у руслі

оптимізації такого забезпечення на законотворчому рівні та практичній антикорупційній діяльності в цілому.

Так, зокрема, Ю.В. Собко, досліджуючи принципи внутрішньовідомчої координації правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ, вказує, що вони є одним із елементів адміністративно-правового механізму внутрішньовідомчої координації правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ, та у даному контексті є певними параметрами, у межах яких функціонує координаційна діяльність [1, с. 162]. І дійсно, за своєю природою, принципи є важливою фундаментальною категорією, на базі якої кристалізується уся система права. Ними характеризується зміст права та його структура, а від рівня розробленості принципів та їх реалізації безпосередньо залежить і стабільність окремо визначеного інституту, що й обумовлює особливо високу актуальність дослідження принципів адміністративно-правового забезпечення координаційної ролі як функції держави.

В першу чергу, транспонуючи наявні підходи до класифікації принципів у праві, доречно розподілити всі принципи координації протидії корупції на загальні та спеціальні.

При цьому, до загальних можна віднести принципи законності (що полягає у неухильному дотриманні та виконанні приписів закону суб'єктами координаційної діяльності держави, тобто елементами державного апарату і невладними суб'єктами суспільної системи, іншими словами - органами державної влади України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, населенням тощо), верховенства права відповідно до статті 8 Конституції України [2]), гуманізму (який обумовлює забезпечення прав людини у процесі координаційної діяльності, на всіх його етапах). А перелік та зміст спеціальних принципів можна визначити шляхом аналізу напрацювань вітчизняних науковців.

В першу чергу, в процесі координації суб'єктів антикорупційної діяльності, проявляє себе принцип єдності і взаємодії. Єдність являє собою тісний зв'язок, згуртованість, цілісність, неподільність [3, с. 361]. Відтак, єдність як принцип координаційної ролі держави – передусім є тісним зв'язком між елементами державного апарату та державним апаратом й невладними суб'єктами суспільної системи. Саме він обумовлює їх згуртованість для досягнення спільних цілей. У свою чергу, взаємодія – це взаємний зв'язок між предметами у дії [3, с. 125]. Тобто це не просто тісний статичний зв'язок між елементами державного апарату та державним апаратом й невладними суб'єктами суспільної системи як суб'єктів одних і тих самих правовідносин. Єдність є динамічним принципом, оскільки характеризує зв'язок суб'єктів координації, які вступають у відповідні правовідносини.

Не менш важливим є принцип рівності суб'єктів координаційної діяльності. Він передбачає, що координація здійснюється державою на засадах рівності усіх її учасників, що обумовлено правовим становищем кожного органу, який бере участь у координації [4, с. 6]. Також цей принцип може проявляти себе як принцип незалежності суб'єктів координаційної ролі держави. Це обумовлено тим, що дані суб'єкти не повинні бути

підконтрольними чи підзвітними щодо інших суб'єктів. Як доволі слушно зазначає з цього приводу В. І. Вишковська, «суб'єкти координаційних відносин підпорядковуються лише праву та закону» [5, с. 96-97]. І дійсно, між суб'єктами координації відсутні субординаційні зв'язки, адже різні елементи державного апарату та невіддільні суб'єкти суспільної системи не підкорюються один одному і не залежать один від одного. І хоча потреба упорядкування їхніх дій обумовлена необхідністю досягнення спільного результату, всі сторони координації мають право на власні думки, позиції та пропозиції.

Своєрідним розвитком попереднього принципу є принцип самостійності кожного суб'єкта при реалізації вже ухвалених рішень. Сутність принципу полягає в тому, що учасники координації не можуть втручатись у діяльність інших суб'єктів чи давати розпорядження, а їхні зв'язки є у більшій мірі узгоджувальними.

Однак, принцип самостійності може призвести до порушення координації як такої, оскільки на практиці, особливо в ході співпраці з органами місцевого самоврядування, населенням, можливим є формування протиставлення дій різних суб'єктів. Це обумовлює потребу виокремлення принципу спільної діяльності органів державної влади України з органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, населенням тощо. Така спільна діяльність на практиці вимагає узгодження дій усіх суб'єктів протидії корупції на основі врахування спільних інтересів та/або компетенції та з метою досягнення їх максимальної результативності.

Отже, до спеціальних принципів можна віднести: 1) принцип рівності та незалежності суб'єктів координаційної діяльності; 2) принцип спільної діяльності органів державної влади України та органів місцевого самоврядування; 3) принцип самостійності суб'єктів антикорупційної діяльності; 4) принцип єдності і взаємодії.

В цілому ж, наведені принципи можна вважати фундаментом адміністративно-правового забезпечення координації суб'єктів протидії корупції з боку держави. Додержання цих принципів усіма учасниками координації має вкрай важливе практичне значення, що обумовлено, серед іншого, самою природою антикорупційної діяльності та її координації.

Список використаних джерел:

1. Собко Ю. В. Принципи внутрішньовідомчої координації правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. № 2. С. 162-168.

2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

4. Бабкова В. С. Принципи координаційної діяльності прокуратури у сфері протидії злочинності та корупції. *Теорія і практика правознавства*. 2013. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_1_27.

5. Вишковська В. І. Правозахисна функція держави сутність та механізм здійснення в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2014. 224 с.

Макаров Є. О.,
здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ЗМІСТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЗА ДОПОМОГОЮ ФУНКЦІЇ ПЛАНУВАННЯ

Плануванням є процес визначення та прийняття цільових орієнтирів, які можуть бути як кількісними, так і якісними. Водночас планування включає розробку найбільш ефективних способів досягнення таких цільових орієнтирів, які зазвичай оформляються у вигляді так званого «дерева цілей», яке структурує їх і визначає взаємозв'язок між ними у процесі планування [1, с. 68]. Таким чином, планування як явище виступає невід'ємною складовою управлінської діяльності, відображаючи усвідомлений та цілеспрямований вплив на розвиток соціальних процесів та явищ, що потребують упорядкування як з суто правової, так і з організаційно-правової точки зору. Крім того, планування можна розглядати як певну сукупність дій, що включають прогнозування, постановку цілей і вибір способів їх досягнення, які повинні враховувати динамічну змінюваність умов буття об'єкта планування.

Зважаючи на важливість планування як у людській діяльності в цілому, так і в управлінській сфері, стає очевидним, що функція планування займає ключове місце серед завдань, які реалізують суб'єкти, відповідальні за забезпечення національної безпеки. Вказане зумовлено насамперед тим, що у процесі формування України як сучасної демократичної та правової держави забезпечення національної безпеки є одним із базових завдань поточного процесу розбудови держави [див., напр.: 2, с. 41; 3, с. 10]. Це завдання стає особливо складним в умовах так званого «перехідного етапу розвитку», враховуючи таке: по-перше, держава та суспільство в рамках цього етапу вимагають реалізації функції планування для належного досягнення поставленої мети у сфері забезпечення національної безпеки; по-друге, за своїм призначенням функція планування сприяє забезпеченню передбачуваності та стійкості правових відносин у сфері безпеки, чим вона створює необхідні умови для ефективної реалізації правових норм, що лежать в основі адміністративно-правового режиму національної безпеки та її забезпечення.

Враховуючи викладене зазначимо, що планування забезпечення національної безпеки доцільно визначити як системний процес, що включає постановку цілей, розробку та реалізацію заходів та механізмів, спрямованих на запобігання, мінімізацію та нейтралізацію безпекових загроз, здатних порушити стабільний та безпечний розвиток держави та суспільства у соціальній, економічній, політичній, екологічній та інших сферах буття. Цей процес ґрунтується на детальному аналізі поточних та потенційних загроз, а також на скоординованій діяльності різних органів публічної влади, інститутів та, за потреби, інших держав чи їх об'єднань. Крім того, слід зазначити, що функція планування забезпечення національної безпеки має ряд характерних рис, які

визначають її зміст та особливості реалізації. Насамперед зазначимо, що для цієї функції характерною є правова нормативність, що передбачає відповідність чинному законодавству та правовим принципам. Також ця функція характеризується цілеспрямованістю, що виявляється у чіткій орієнтації на досягнення стратегічних цілей. Додатково слід мати на увазі й те, що для цієї функції також характерним є комплексність і безперервність її об'єктивації в сфері забезпечення національної безпеки.

Уточнюючи сутність планування забезпечення національної безпеки, необхідно враховувати, що основна мета адміністративно-правового забезпечення національної безпеки полягає у досягненні її оптимального стану. Такий стан характеризується наявністю балансу між негативними впливами на об'єкти національної безпеки та їхньою здатністю ефективно протистояти цим впливам. Досягнення такого балансу забезпечується у вигляді діяльності спеціалізованих органів публічної влади (в окремих випадках – суб'єктів громадянського суспільства), а також застосування різних адміністративно-правових механізмів забезпечення національної безпеки (правового регулювання цієї сфери, інституційного забезпечення цієї сфери тощо).

Що ж стосується завдань функції планування забезпечення національної безпеки, то ними, враховуючи мету адміністративно-правового забезпечення національної безпеки, є конкретизовані цілі, управлінські дії та заходи, що виконуються суб'єктами, які в силу свого галузевого статусу зобов'язуються реалізовувати функцію планування цієї забезпечувальної діяльності. Розглядаючи цільову спрямованість завдань, зазначимо, що вони спрямовані на розробку, прийняття та впровадження концепцій, стратегій, програм та планів, які забезпечують захист та охорону держави і суспільства від різних видів внутрішніх та зовнішніх загроз (як реальних, так і потенційних). Тому до завдань функції планування забезпечення національної безпеки можна віднести такі напрямки: забезпечення ясності в оцінці поточного стану та прогнозуванні майбутньої обстановки у сфері національної безпеки; визначення напрямів для вдосконалення нормативно-правового потенціалу, що регулює національну безпеку; оптимізація організаційних можливостей для управління ситуацією у цій сфері; забезпечення часової узгодженості заходів, спрямованих на підтримку безпеки; ефективне ресурсне забезпечення національної безпеки, включаючи матеріальні, фінансові та кадрові ресурси; координація міжвідомчої взаємодії суб'єктів, які виконують функції, що впливають на стан національної безпеки; забезпечення гнучкості та адаптивності концепцій, стратегій та програм, що дозволяє оперативно реагувати на змінюваність фактичної обстановки національної безпеки; забезпечення інформаційної безпеки та захисту даних, включаючи захист інформації, пов'язаної із системою забезпечення національної безпеки; розвиток міжнародного співробітництва та виконання міжнародних зобов'язань, які сприяють зміцненню як внутрішньої, так і зовнішньої стабільності у контексті національної безпеки.

Отже, концептуальний зміст забезпечення національної безпеки через функцію планування полягає у формуванні системного та цілеспрямованого підходу до захисту держави та суспільства від множини внутрішніх та

зовнішніх безпекових загроз. Відповідні загрози можуть залишитися неврахованими, якщо діяльність у сфері національної безпеки не відповідатиме критеріям плановості в організації та реалізації таких заходів. Зважаючи на це, значущість функції планування обумовлена її роллю як фундаментального інструменту, що дозволяє визначити стратегічні цілі, розробити ефективні заходи та механізми їх досягнення, а також забезпечити адаптивність і стійкість системи національної безпеки в умовах забезпечення національної безпеки, що динамічно змінюються. Зважаючи на це, завдяки належному застосуванню функції планування на практиці можливе досягнення оптимального стану національної безпеки, що характеризується збалансованістю комплексу реальних та потенційних ризиків (загроз), а також здатністю держави та суспільства ефективно реагувати на безпекові виклики, що виникають у практичній дійсності.

Список використаних джерел:

1. Литвин Ю.О., Матвійчук В.І. Фінансове планування на підприємствах в сучасних умовах. *Актуальні проблеми розвитку фінансово-кредитної системи України*. 2009. Вип. 1. С. 67-85.
2. Богданович В.Ю. Загальні засади розробки комплексної моделі системних досліджень проблем воєнної безпеки держави. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 1999. № 2. С. 41-47.
3. Чуйко З.Д. Конституційні основи національної безпеки України: дис. ... кандж. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2007. 209 с.

Медяник В. А.,

кандидат політичних наук,

здобувач Запорізького національного університету

м. Запоріжжя, Україна

ГЕНЕЗИС АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Державна соціальна політика базується на системі законів і нормативно-правових актів, дотримання яких є обов'язковим для кожного громадянина, незалежно від його майнового стану, етнонаціональної чи конфесійної приналежності тощо, а також ратифікованих Україною міжнародних норм (конвенціях, хартіях, кодексах тощо), які існують здебільшого де-юре [1].

Соціальна політика в Україні була започаткована з проголошенням декларації про державний суверенітет України. Підґрунтям формування основних засад державної соціальної політики та діяльності органів публічної влади у даному напрямі є прийнята у 1996 році Конституція України, ст. 1 якої визначено, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою [2].

Напрями державної політики України на найближчу перспективу передбачені у постанові Верховної Ради України «Про основні напрями економічної політики України в умовах незалежності» [3]. Проте варто зазначити, що про соціальну політику в цій постанові мова не йде, однак одним із пріоритетів економічної політики держави визнається соціальний захист населення. Вперше ж соціальна політика держави розглядається як окремий напрям після звернення Президента України до Верховної Ради із доповіддю «Про основні засади економічної та соціальної політики» у жовтні 1994 року. Відповідно до зазначеного документа соціальна політика базуватиметься на реалізації того, що вона має бути, по-перше, адекватною стану економіки, по-друге, сприяти виходу з кризи, і по-третє, забезпечувати задоволення мінімально необхідних стандартів життєвого рівня населення. Водночас весь комплекс заходів соціальної політики спрямовуватиметься на збереження та відтворення трудового потенціалу народу, утвердження необхідної мотивації продукуючої праці, запобігання масовому безробіттю, прогресуючому розпаду соціальної сфери, охорони здоров'я, освіти, культури, інших галузей сфери соціальної інфраструктури. Даним документом передбачено 11 напрямів державної соціальної політики [4]. Аналізуючи положення цієї Постанови не можемо не звернути увагу на те, що дуже багато її положень і наразі для України залишаються актуальними в питаннях сучасних напрямів державної соціальної політики, зокрема збереження та відтворення трудового потенціалу народу, подолання бідності, регіоналізації державної соціальної політики.

Слід зазначити, що за роки незалежності Україною прийнято значну кількість законодавчих та інших нормативно-правових актів загальнодержавного рівня, спрямованих на забезпечення соціальної політики. При цьому, аналіз змісту цих документів дає підстави для виокремлення основних напрямів, серед яких, передусім: розвиток соціально-трудових відносин (Кодекс законів про працю України, «Про відпустки», «Про охорону праці», «Про професійний розвиток працівників»); розвиток системи соціального партнерства («Про соціальний діалог в Україні», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про організації роботодавців», «Про колективні договори і угоди», «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)»); розвиток сфери зайнятості та ринку праці («Про зайнятість населення»); розвиток системи соціального страхування (Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування та низки законів з питань пенсійного страхування та соціального страхування на випадок безробіття; від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання, що спричинили втрату працездатності; у зв'язку із тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням); розвиток сфери оплати праці та доходів населення («Про оплату праці», «Про прожитковий мінімум», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про індексацію грошових доходів населення»); розвиток системи соціального обслуговування («Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»); розвиток системи державної підтримки вразливих верств населення та інші [5].

Разом з тим, як свідчить зазначений вище аналіз вітчизняного законодавства, на сьогодні не створено систему нормативно-правових актів, які б послідовно та у повному обсязі регламентували діяльність держави у цьому напрямі. Зокрема, Україна упродовж останнього десятиліття не має окремого правового акта із соціальної політики, так як її основні напрями, визначені в основному Указами Президента України, реалізовувались упродовж 1997–2000 рр. та 2001–2004 рр. Жоден з підготовлених проєктів нормативно-правових актів (зокрема, проєкт Основних напрямів соціальної політики на період до 2015 року [6]) не було схвалено.

Таким чином, законодавча і нормативно-правова база, яка регламентує державну соціальну політику в Україні знаходиться на стадії формування й потребує удосконалення. Якість чинних законодавчих і нормативно-правових актів визнано задовільною, оскільки має місце дублювання одних і тих питань у різних правових документах, до того ж трактування їх змісту в окремих випадках є різним, а іноді і суперечливим. Значна кількість нормативно-правових актів України прийнята без урахування закономірностей розвитку суспільства і об'єктивних економічних законів, теоретичного обґрунтування.

Список використаних джерел:

1. Лопушняк Г.С. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. 372 с.
2. Конституція України від 28.06.1996 р.
URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.
3. Про основні напрями економічної політики України в умовах незалежності: постанова Верховної Ради України від 25.10.1991 р.
URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-12#Text.
4. Про основні засади економічної і соціальної політики (доповідь Президента України): постанова Верховної Ради України від 19.10.1994 р.
URL: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=216%2F94-%E2%F0.
5. Мельничук Л.М. Нормативно-правові основи державного управління соціальним розвитком регіонів України: контур проблем. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 9.
URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=883>.
6. Основні напрями соціальної політики на період до 2015 року: проєкт.
URL: frk.kiev.ua/index.php?p=downloads&action=showdetails&area=1&categ=7&id=246&name=205.

Мельник В. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри правого забезпечення

підприємницької діяльності і фінансової безпеки

Харківського національного університету внутрішніх справ

м. Харків, Україна

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ЗАКОНОДАВЧИЙ ПРОСТІР СТУПЕНІВ НЕДБАЛОСТІ ПРАЦІВНИКА

Аналіз норм чинного законодавства та правозастосовна практика свідчать про те, що важливим кроком удосконалення законодавчого регулювання відшкодування шкоди у сфері трудових відносин, є запровадження у законодавчий простір ступенів недбалості працівника, в наслідок якої була завдана відповідна шкода роботодавцю. Сам по собі термін «недбалість» зустрічається лише у статті 133 КЗпП, а саме: «... Обмежену матеріальну відповідальність несуть: працівники – за зіпсуття або знищення через недбалість матеріалів, напівфабрикатів, виробів (продукції), в тому числі при їх виготовленні, - у розмірі заподіяної з їх вини шкоди, але не більше свого середнього місячного заробітку. В такому ж розмірі працівники несуть матеріальну відповідальність за зіпсуття або знищення через недбалість інструментів, вимірювальних приладів, спеціального одягу та інших предметів, виданих підприємством, установою, організацією працівникові в користування». Отже, згідно даної статті недбалість є підставою для застосування обмеженої матеріальної відповідальності, тобто найманий працівник відшкодовує завдану роботодавцю шкоду у розмірі, який має відповідати обсягу (або розміру) прямої дійсної шкоди, однак у будь-якому разі не більше свого середнього місячного заробітку. Втім у багатьох європейських країнах (наприклад у ФРН), де рівень гарантій захисту найманих працівників від можливих випадків свавілля і зловживань з боку роботодавця, застосовується дещо інший підхід, який передбачає градацію зазначеної недбалості найманого працівника.

Однак перед тим, як перейти до виокремлення рівні недбалості, слід декілька слів сказати про сутнісний зміст останньої. У КЗпП України визначення поняття недбалості немає, як немає й у інших українських кодексах, окрім Кримінального кодексу України, у статті 367 якого йдеться про «службову недбалість». Згідно даної статті службова недбалість являє собою невиконання або неналежне виконання службовою особою своїх службових обов'язків через несумлінне ставлення до них, що завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб [1]. Г. Цірат, аналізуючи поняття «недбалості» та його сутності, зазначає, що Українське кримінальне право визначає недбалість як вид необережності, що є формою вини. Однак, стверджує досліднице, розповсюдження такого підходу до розуміння недбалості на сферу цивільно-правових відносин є досить

сумнівним. Г. Цірат. Аналізує співвідношення понять вина (fault) та недбалість (negligence), зазначає, що правопорядки країн континентальної Європи базуються на римському праві, яке під виною (culpa) розуміло недотримання боржником тієї поведінки, що вимагається правом. Вина (culpa) у широкому значенні слова могла бути двох видів: dolus (умисел), коли боржник передбачав наслідки свого порушення (дії або бездіяльність) та бажав цих наслідків, та culpa lata, коли він їх не передбачав, але повинен був передбачити, тобто він не проявив ту міру дбайливості, яку можна вимагати від будь-кого. Dolus (умисел) та culpa (вина) об'єднувалися в загальному понятті culpa в широкому розумінні цього слова. Дослідниця звертає увагу, що В. В. Вітрянський та К. Цвайгерт перекладають culpa як вина або недбалість, а Лі Чжеву, який спеціально вивчав принцип вини – як вина або необережність. Однак, слушно відмічає Г. Цірат, доечнішим є саме використаний В. В. Вітрянським та К. Цвайгертом переклад, який більш адекватно передає суть терміну culpa, оскільки необережний – це той, хто діє необдуманно, непередбачливо, наражаючись на можливу небезпеку, неприємність, тобто необережність визначається через непередбачливість та небезпеку. Недбалий визначається як такий, що ставиться до своїх обов'язків байдуже, без належної старанності, не піклується, не турбується про когось-небудь або що-небудь, тобто недбалість виражається через байдужість та відсутність дбайливості [2]. Тож, з огляду на зазначене, можемо говорити про те, що недбалість у контексті трудових відносин слід розуміти як нерозсудливе, байдуже ставлення до виконання працівником своїх обов'язків, зневажливе відношення до встановлених правил безпеки праці, нестарання, безвідповідальне здійснення працівником покладених нього трудових функцій. Відповідно обов'язок працівника щодо відшкодування шкоди, завданої його діями (чи бездіяльністю) під час виконання ним своїх трудових обов'язків, витікає і з того, що він (тобто працівник), укладаючи трудовий договір, погоджується старанно і з належним рівнем відповідальності виконувати свої трудові функції та обов'язки, дотримуватися встановлених правил поведінки та вимог щодо безпеки праці. З метою ж визначення міри відповідальності найманого працівника за таке поводження, доцільно передбачити такі рівні в українському законодавстві такі рівні недбалості:

- незначна – недбалість, виявлення працівником якої під час виконання своїх трудових обов'язків не спричинила якоїсь суттєвої шкоди. Дана норма за своєю суттю буде схожою із статтею 22 КУпАП, в якій закріплено, можливість звільнення особи від адміністративної відповідальності у зв'язку із малозначністю вчиненого адміністративного проступку [3]. При цьому маємо зауважити на тому, що у КпАП не міститься визначення малозначності чи кола ознак, які її характеризують. Так, у листі Міністерства юстиції України від 02.08.2013 № 6802-0-4-13/11 роз'яснюється, що оскільки в КпАП відсутні визначення поняття «малозначність правопорушення» та його ознаки. У кожному конкретному випадку орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, самостійно вирішує питання про визнання діяння малозначним [4]. У деяких відомствах існують внутрішні вказівки щодо застосування статті КпАП про малозначність. Так, у одному із роз'яснювальних

листів центрального органу виконавчої влади з питань податкової політики зазначається, що згідно із статтею 22 КУпАП при малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням. Певного розміру завданої правопорушенням шкоди законодавством не встановлено, тому посадова особа, яка розглядає адміністративну справу, особисто оцінює значимість правопорушення і приймає рішення щодо можливості закриття справи за статтею 22 КУпАП [5].

На нашу думку, для незначної недбалості доцільно встановити наступну межу завданої матеріальної шкоди – не більше 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. У випадку заподіяння такої шкоди з необережності роботодавець зобов'язаний (наголосимо – не може, а саме зобов'язаний) звільнити працівника від необхідності відшкодування завданої ним шкоди. Однак це не позбавляє роботодавця можливості застосувати до працівника, поведінка якого має ознаки незначної недбалості, заходи дисциплінарної відповідальності;

- недбалість середнього ступеня. Передбачає відшкодування прямої дійсної шкоди: по-перше, розмір якої перевищує 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а по-друге, завдання якої працівник не передбачав і не бажав, однак мав це передбачати з огляду на характер своїх дій та зміст професійних обов'язків. У такому випадку розмір відшкодування повинен визначатися спільно сторонами трудових відносин на підставі відповідних домовленостей. Однак у будь-якому разі має застосовуватися принцип обмеженої матеріальної відповідальності працівника;

- груба недбалість у діях працівника виражається у тому, що він чітко усвідомлював необережність, непрофесійність і безвідповідальність своїх дій (бездіяльності), втім зневажливо ставився до їх можливих шкідливих наслідків, сподіваючись на їх відвернення, або навіть допускаючи їх настання. У такому разі, якщо шкода перевищує 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, має застосовуватися механізм повного відшкодування шкоди найманим працівником.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131
2. Цірат Г. Поняття недбалість» та його сутність / Всеукраїнське професійне юридичне виданн «Юридична газета Online», №38 (640) // Режим доступу: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/civilne-pravo/ponyattya-nedbalist-ta-yogo-sutnist.html>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР 1984, додаток до N 51, ст.1122
4. Щодо надання роз'яснення положень Кодексу України про адміністративні правопорушення: Лист Міністерства юстиції України від 02.08.2013 № 6802-0-4-13/11 // URL:

5. Про надання роз'яснення: лист ДФС України від 11.09.2015 № 33814/7/99-99-17-03-01-17 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3814872-15#Text>

Міщанчук В. Ю.,
здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ЗБРОЇ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЗАХИСТУ СВОГО ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я, ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ІНШИХ ОСІБ ВІД ПРОТИПРАВНИХ ПОСЯГАНЬ З БОКУ ГРОМАДЯН

Одним із ключових інструментів, які особа може використовувати для захисту свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших осіб від протиправних посягань з боку громадян, є зброя. Варто зауважити, що сьогодні положення національного законодавства не містять чіткого визначення терміну зброя. Крім того, відсутня як-така зручна класифікація таких засобів, яка б визначала повну низку предметів, на який міг би розповсюджуватися відповідний адміністративно-правовий режим. Тому, перш ніж визначити види зброї та інші предмети, які можуть виступати інструментами захисту свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших осіб від протиправних посягань, необхідно розібратися із семантичним значенням досліджуваного поняття та проаналізувати точки зору науковців щодо його тлумачення. Адже без чіткої регламентації у законодавстві зазначеного питання неможливо визначити види зброї та інших предметів, які виступають предметами захисту життя і здоров'я від протиправних посягань неможливо не можливо, взагалі, визначити які предмети можна визначити, як зброю [1, с.42].

Значення поняття «зброя» та її правова класифікація в наукових джерелах різняться. Наприклад, у кримінально-правовій літературі зброя визначається, як «предмети та механізми, спеціально призначені для ураження живої цілі або мішені, виготовлені за певними зразками, що відповідають цим завданням і не мають іншого цільового призначення» [2, с. 56-57]. Вчені-криміналісти зазначають, що призначенням зброї є ураження цілей снарядами, «які одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння метального заряду) і мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що перебуває на визначеній відстані [3, с. 217].

О. М. Бокій розглядає поняття зброя більш широко, визначаючи його, як «пристрої, що призначені для ураження противника в збройній боротьбі» [4, с. 4]. Зброю як об'єкт цивільно-правових відносин досліджувала

С. О. Старіцина, яка визначила зброю, як матеріальні блага, які виступають об'єктами речових прав, і визначає таке «майно як складну річ із встановленими законом особливостями щодо володіння, користування розпорядження ними» [5, с. 260]. О. С. Фролов пропонує широке тлумачення поняття «зброя» і визначає його як річ матеріального світу та як чинника соціальної системи» [6, с. 123]. У цьому контексті варто також погодитися з О. М. Бокієм, який розглядає категорію «зброя» як абстрактну, оскільки вона охоплює велику кількість різноманітних предметів і пристроїв, що мають різні властивості [7, с. 53]. Цікавим є точка зору С. В. Діденка, який розглядає поняття зброї в адміністративно-правових аспектах «як знарядь різної фізичної природи враження з енергією дії понад 0,2 джоуля, що використовуються людьми для оборони або нападу шляхом убивства, поранення чи психологічної перемоги над супротивником, обіг і застосування яких регулюються нормами адміністративного права» [8, с. 5].

Таким чином, під зброєю найбільш доцільно розуміти сукупність об'єктів матеріального світу, які можливо використовувати як для захисту (з метою необхідної оборони), так і для нападу, який може спричинити позбавлення життя та/або пошкодження здоров'я інших осіб. Серед основних ознак зброї можна зазначити наступні: 1) зброя – це завжди предмет, який є об'єктом матеріального світу; 2) може мати певні технічні характеристики; 3) має властивість захищати від протиправного посягання з боку інших осіб; 4) при протиправному або неправильному використанні може нести загрозу життю та здоров'ю інших осіб; 5) може бути використана для злочинного нападу на іншу особу.

Список використаних джерел:

1. Бокій О. М. Поняття «зброя» в українському законодавстві та її юридична класифікація. *Наше право*. 2008. № 1. ч. 2. С. 42–47.
2. Корецький Д. А. О совершенствовании правового режима оружия. *Правоведение*. 1983. № 1. С. 52-63.
3. Соколовський В. Л. Громадська безпека як об'єкт злочину: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2017. С. 241.
4. Довідник з вогневої підготовки: навчально-методичний посібник / уклад. Бокій О. М., Геращенко О. С., Лісовий Д. В. та ін.. Одеса: ОДУВС, 2011. 93 с.
5. Старіцина С. О. Поняття зброї як об'єкта цивільно-правових відносин. *Право і безпека*. 2010. № 2 (34). С. 197 – 200.
6. Фролов О. С. Визначення понять «зброя як річ матеріального світу» та «зброя як соціальне явище». *Вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2006. № 4. С. 122–127.
7. Бокій О. М. Проблеми обігу холодної зброї в Україні. *Форум права*, 2008. № 3. С. 53-58.
8. Діденко С. В. Адміністративно-правове забезпечення обігу і застосування зброї в Україні: автореф. дис. ... канд.докт.наук.:12.00.07. Київ, 2016. 40 с.

Невядовський В. О.,

кандидат юридичних наук, заступник декана

з навчально-методичної роботи факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

м. Харків, Україна

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ КОНТРОЛЮ ЗА ЯКІСТЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Ключовим питанням у контексті вдосконалення системи суб'єктів контролю за якістю вищої освіти в Україні, на нашу думку, є необхідність та доцільність передання частини функцій із контролю за якістю освіти, а саме здійснення акредитації, спеціалізованим агенціям, що утворюються та функціонують на громадських і конкурентних засадах. Запровадження такого підходу цілком відповідає передовій зарубіжній практиці у цій сфері, на чому, доречі, ми акцентували увагу, досліджуючи зарубіжний досвід організації та здійснення контролю за якістю вищої освіти. Зазначені агенції займаються розробкою інструментарію й методик оцінки якості, а також здійснюють перевірки якості освіти. У компетенцію цих агенцій входить також відбір і навчання експертів, що проводять перевірки, а також періодична публікація матеріалів перевірок, аналіз результатів діяльності, проблем і перспектив систем якості в сфері освіти. Незалежність акредитації полягає в тому, що вона здійснюється незалежними організаціями, тобто такими, які не є породженням інтересів сторін. Інакше кажучи, вони не є організаціями, які засновані зацікавленими сторонами, а є способом вияву приватної ініціативи у сфері діяльності на ринку освітніх послуг. А саме – в оцінці якості та забезпеченні гарантій якості, що включає акредитацію ВНЗ і освітніх програм, а також контроль і консалтинг в окремих елементах і аспектах освітньої діяльності (наприклад, таких, як електронне навчання, ефективність наукових досліджень, освітні сервіси, системи менеджменту якості і т.ін.). У деяких країнах акредитаційні агенції мають статус уповноважених суб'єктів: вони не є державними, однак держава визнає результати їхньої діяльності. Ухвалюючи рішення щодо державної акредитації, держава розглядає й визнає акредитаційні рішення, отримані в рамках процедур, які застосовують ці вповноважені агентства. Очевидно, що ефективний консалтинг і аудит у будь-якому секторі ринку, у тому числі й на ринку освітніх послуг, повинен мати ознаки незалежності. (Незалежність акредитаційних агенцій і акредитаційних процедур – один із принципів Болонського процесу) [1]. Моделі незалежних агенцій можуть бути різними в залежності від обсягу здійснюваної ними акредитації. Агенції можуть здійснювати акредитацію програм (програмну акредитацію) або закладів (інституційну акредитацію), або ж і те, і інше. Крім того, вони можуть спрямовувати свою діяльність на оцінювання і забезпечення якості програм певної галузі або ж мати регіональний вимір і опікуватися закладами чи програмами певного регіону, враховуючи специфіку його економіки і, відповідно, потреби в освіті. Зрештою, агенції можуть направляти

зусилля на окремі види закладів освіти – наприклад, педагогічні, інженерно-технічні, аграрні тощо. У такий спосіб вони також реалізують галузевий підхід. Зрештою, будь-яка модель незалежної агенції має право на існування, якщо вона приносить користь у забезпеченні якості вищої освіти [2].

Ми у повній мірі згодні із позицією тих дослідників, освітян, громадських діячів, які вважають, що означений підхід має суттєво підвищити об'єктивність та неупередженість контролю і його результатів. Крім того це дозволить зменшити: по-перше, навантаження на Національне агентство з якості освіти, а по-друге, політичний та суспільний тиск на його роботу, який сьогодні є досить суттєвим і не завжди виправданим, адже критика є не завжди справедливою та виправданою. З цього приводу. Варто відзначити позицію О. Єременко, заступниці голови Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Вона зазначає, що сьогодні на адресу Агентства лунає дуже багато критик. Звідки таке цунамі критики, теж ясно: кому ж подобаються люди, які говорять, що ти щось робиш неправильно? Будемо вдячні кожному фахівцю високого рівня, який долучиться до реєстру експертів, знайде можливість співпрацювати з нами, обговорюючи проблеми їхньої підготовки. Про папери в діловодстві та комунікативній політиці Національного агентства, як і про експертні групи, створюються легко спростовувані легенди. На сьогодні в базі 2 500 справ на різній стадії опрацювання. Як відомо, усі документи подаються й проходять через інформаційну систему Національного агентства, без якої учасники акредитаційного процесу вже не уявляють собі нормального функціонування. Але при всіх плюсах системи її недолік один – за жодних умов з неї не можна нічого вилучити, найважливіша її частина є публічною, а отже доступною як для справді зацікавлених осіб, так і для тих, хто бажає знайти вади й хиби. Загалом, досвід комунікаційної політики свідчить, що швидко набувають розголосу негативно забарвлені факти. Національному агентству доводиться працювати в специфічному, досить несприятливому інформаційному полі. Звісно, дописи в соцмережах трапляються різні. На жаль, для когось простіше дискредитувати, аніж спільно працювати [3].

З огляду на вище викладене, доцільно розробити закон який би визначав організаційно-правові засади створення та функціонування зазначених Акредитаційних агенцій. При цьому важливо відмітити, що даний закон не повинен детально регламентувати усі аспекти формування даних агенцій, організація та реалізації ними їх контрольної діяльності, а тільки визначати загальні, найбільш принципові моменти правового становища і роботи означених інституцій. Визначаючи гарантії роботи Агенцій слід враховувати, що незалежність акредитаційної агенції від зовнішнього впливу повинна виявлятися в його відносинах з кожним із зацікавлених учасників ринку освітніх послуг – не лише з державою, але й з вищими навчальними закладами (причому не тільки з ВНЗ, які перевіряються, але й з ВНЗ-партнерами та конкурентами), зі студентами й роботодавцями [1].

Підтримуючи ідею створення незалежних Агенцій з акредитації, вважаємо на необхідне звернути увагу на те, що практично усі прибічники даного підходу акцентують увагу на тому, що це забезпечить максимальний рівень

незалежності досліджуваного контролю. Однак при цьому залишають поза увагою і той факт, що означений підхід є надзвичайно важливим і з позиції забезпечення високого рівня якості та ефективності контролю. Адже дані Агенції конкуруватимуть між собою і це є неабиякою мотивацією до постійного вдосконалення інструментів контролю та методи оцінки якості вищої освіти.

Ще одним важливим моментом є вирішення питання про те, мають такі агенції здійснювати суто оцінку чи надавати ще й рекомендації та допомогу закладам вищої освіти щодо усунення виявлених під час процедур акредитації проблем і недоліків? І тут слід відзначити, що у наукових та професійних колах немає єдиного бачення вирішення даного питання. Одні вважають, що зовнішнє забезпечення якості – це, в основному, «захист споживача», що вимагає встановлення чіткої дистанції між агенцією із забезпечення якості та вищим навчальним закладом, роботу якого вона оцінює. Інші вбачають основну мету зовнішнього забезпечення якості у наданні вищим навчальним закладам порад і підтримки в їхньому намаганні підняти стандарти і покращити якість своїх навчальних програм і відповідних кваліфікаційних рівнів [1]. На наше глибоке переконання, все ж таки слід підтримати той підхід, згідно якого суб'єкти контролю за якістю освіти повинні не просто оцінювати і констатувати у своїх висновках її стан, але вживати заходів щодо усунення виявлених під час контролю проблем і недоліків, а також надавати рекомендації і поради щодо подальшого розвитку освітньої діяльності закладу вищої освіти чи його підрозділу. Току свою позицію ми обґрунтовуємо тим, що:

- по-перше, якісна вища освіта потрібна не лише окремим громадянам, але й державі та суспільству в цілому. І основна місія досліджуваного контролю, на наше переконання, не стільки у тому, щоб забезпечити право громадянина на якісну освіту (хоча й це дуже важливе завдання), скільки забезпечити формування і належне функціонування в країні системи високоякісної вищої освіти, яка відповідає нагальним потребам і перспективам розвитку українських суспільства і держави, а також провідним міжнародним вимогам і стандартам у цій сфері;

- по-друге, йдеться про контроль, а не про нагляд. А сутність контролю – це не лише виявлення проблем, але й робота: із забезпечення усунення цих проблем, виявлення умов і факторів, що сприяли їх появі; визначення позитивних результатів, шляхів щодо їх збереження та подальшого покращення.

Список використаних джерел:

1. Карпенко М. Європейський досвід для створення ефективної системи контролю та оцінки якості вищої освіти в Україні. Аналітична записка / НІСД // URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/evropeyskiy-dosvid-dlya-stvorenniya-efektivnoi-sistemi-kontrolyu>
2. Панич О. Про оцінювання та забезпечення якості вищої освіти / МАУП // URL: <https://osvita.ua/vnz/64944/>
3. Єременко О. Два роки НАЗЯВО в офіційному статусі / МАУП // URL: <https://osvita.ua/vnz/reform/78597/>

Нікулін Є. Ю.,
здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна

СИСТЕМА МЕТОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Методи державного управління є найбільш масштабними та дієвими елементами адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки органів Національної поліції. У своїй єдності з формами державного управління вони утворюють такий собі «правовий симбіоз», який здатний унормувати та забезпечити будь-який процес правової дійсності.

У Великому тлумачному словнику української мови термін «метод» визначено як спосіб, прийом або система прийомів, що застосовуються у певній галузі діяльності [2, с. 664]. Він є способом досягнення визначеної цілі, тобто це сукупність прийомів, операцій практичного або теоретичного опанування дійсності; сукупність прийомів і способів впливу на керований об'єкт для досягнення поставлених цілей [6 с. 266]. В.К. Колпаков зазначає, що в загальноприйнятому розумінні термін «метод» означає спосіб чи прийом здійснення чого-небудь. Виходячи із цього, під методами будь-якої діяльності треба розуміти способи, прийоми, засоби, які використовуються для досягнення поставленої мети та становлять зміст цієї діяльності [3, с. 180]. Я.В. Лазур визначає методи правового забезпечення як конкретні заходи юридичного впливу, що характеризують використання в тій чи іншій сфері суспільних відносин певного комплексу юридичних прийомів впливу. Вони є субстанціональними, невід'ємними від правової матерії та виражають зміст того чи іншого юридичного режиму забезпечення [4, с. 13]. Цікавим є той факт, що методи можуть передбачати наявність певної послідовності дій на підставі конкретного плану. Тобто вони можуть значно змінюватися й варіюватися залежно від типу діяльності, у якій вони використовуються, а також сфери застосування [5, с. 167–168]. Ю.П. Битяк та В.В. Зуй доходять висновку, що в державному управлінні під методами розуміють засоби практичної реалізації завдань і функцій діяльності суб'єктів управління. Тобто, метод управління – це спосіб здійснення управлінських функцій, впливу суб'єкта управління на об'єкт (колектив, групу осіб чи окрему особу) [1, с. 72].

Аналіз літературних джерел надає широкий спектр сучасних методів захисту інформаційних систем, які знижують ризики втрати інформаційних активів. Тому, важливо при реалізації заходів захисту інформаційної сфери обрати ефективний метод захисту кожної конкретної системи.

Узагальнюючи викладене варто зазначити, що методами забезпечення інформаційної безпеки Національної поліції є сукупність різних за змістом та функціональним призначенням способів та засобів, які спрямовані на забезпечення інформаційної безпеки органів поліції, недопущення протиправної поведінки щодо інформаційних ресурсів, припинення її у разі

виявлення та притягнення винних осіб до відповідальності у всіх випадках вчинення правопорушень в інформаційній сфері.

Проаналізувавши джерельну базу, ми пропонуємо усі методи забезпечення інформаційної безпеки Національної поліції класифікувати за такими видами: 1) технічні методи – полягають у зовнішньому захисті пристроїв на яких зберігається інформація, а також створенні умов, які б нівелювали випадки несанкціонованого доступу до інформаційної інфраструктури; 2) програмні методи – полягають у створенні спеціального програмного забезпечення, яке убезпечує інформаційний простір; 3) організаційні методи – полягають в організації належного доступу до інформації та правомірності її використання, а також сертифікація, стандартизація та ліцензування усіх видів діяльності, пов'язаної з використанням інформаційного простору; 4) правові методи – передбачають розробку нормативно-правової бази, яка надає можливість безпечно користуватися інформаційним простором; 5) адміністративні методи – передбачають застосування заходів впливу та примусу, що включають недопущення, припинення протиправної поведінки в інформаційній сфері, а також створення умов для притягнення винних осіб до відповідальності у разі вчинення ними правопорушень.

Висновок. Таким чином, для того, аби побудувати захищену інформаційну мережу потрібно використовувати такі способи і засоби, які не лише виявляють і блокують інформаційні атаки, але і попереджують виникнення стану незахищеного інформаційного простору.

Список використаних джерел:

1. Битяк Ю.П. Адміністративне право України : конспект лекцій. Х. : Нац. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого, 1996. 160 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728с.
3. Колпаков В.К. Адміністративне право України : підруч. К. : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
4. Лазур Я.В. Специфіка адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод людини у сфері публічного управління : засоби, форми, методи. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 5. Том 3. 2015. С. 11–14
5. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції: навч. посіб. К.: КНТ, 2006. 280 с.
6. Философский энциклопедический словарь / [ред.сост.: Е.Ф. губский и др.]. М.: ИНФРА, 1997. 574 с.

Олійник О. О.,
здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна

ДОСВІД США У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

На сьогоднішній день в багатьох державах сформовано дієві антикорупційні засади, які включають в себе ефективну політику в сфері протидії корупції, а також окремий управлінський апарат, основні завдання якого пов'язано із реалізацією цієї політики. Враховуючи ці моменти, логічно звернути увагу на зарубіжний досвід функціонування суб'єктів реалізації державної антикорупційної політики з метою визначення можливості його використання та імплементації у правову систему України. Так, особливої уваги заслуговує досвід Сполучених Штатів Америки. В США питанню протидії корупції присвячено положення багатьох нормативно-правових актів. Так, ключове місце серед правових засад протидії корупції займає Зведення законів США, де встановлюються особливості кримінальної відповідальності за вчинення чиновниками корупційних злочинів, а також диференціація останніх відповідно до кваліфікуючих ознак [1, с.132]. Крім Зводу законів, на території Сполучених Штатів Америки у 1990 році було підписано Наказ № 12731, який модернізував загальні принципи етичної поведінки чиновників виконавчої влади США. По суті ці принципи є досить конкретними юридичними та морально-етичними вимогами. Вони пред'являються як до чиновників вищого рангу, так і до рядових держслужбовців. Крім того, зазначений нормативно-правовий документ регламентує, що кожен орган влади, який входить в систему органів виконавчої влади, повинен мати спеціально призначеного працівника, в обов'язки якого входить координувати та контролювати дотримання посадовими особами норм етики всередині відомства [2]. Важливе значення у юридичному механізмі протидії корупції в США відіграє Федеральний закон про боротьбу з корумпованими та такими, що перебувають під рекетирським впливом організаціями, так званий «Закон РІКО» прийнятий у 1970 році. Він суттєво розширив правові можливості та механізми держави у форматі притягнення до відповідальності осіб, причетних до вчинення корупційних злочинів, а також дозволив створити систему заходів із попередження корупції. Крім того, одним із аспектів антикорупційної політики США також є протидія корупції на міжнародному рівні, правовою основою чого є Закон «Про корупційну діяльність за кордоном» від 1977 року [3, с.195].

Щодо адміністративної складової реалізації антикорупційної політики, то в даному аспекті ключову роль відіграє декілька органів влади. Головне місце серед них займає Конгрес США, який розробляє та приймає відповідні закони та здійснює нагляд за їх виконанням. Обидві його палати володіють важелями впливу на діяльність виконавчої гілки шляхом виділення або обмеження

бюджетних коштів на державні витрати, включаючи боротьбу з корупцією. Контроль за правопорушеннями в системі державної служби здійснюється Конгресом через постійні та спеціальні комітети його палат. Проблемами корупції займається Спеціальний сенатський комітет з етики та Комітет зі стандартів службової поведінки посадових осіб палати представників. Правопорушення, пов'язані з корупцією, заслуховуються також в комітетах з урядових операцій, справах поштового відомства цивільної служби, науці, космосу, техніці, витрат і доходам [4, с.25].

Щодо органів виконавчої влади, то в даному випадку основні функції в антикорупційній сфері державної діяльності покладаються на Міністерство юстиції США, яке розробляє національну стратегію та методичне керівництво боротьби зі злочинністю в державі. Головним підрозділом Міністерства юстиції, яке безпосередньо здійснює боротьбу з організованою злочинністю є Федеральне бюро розслідувань [3, с.195]. Водночас, це відомство є не єдиним уповноваженим суб'єктом у вказаній галузі. Так, До складу Міністерства юстиції США також входять ще три служби, які безпосередньо займаються організацією протидії корупції, а саме: 1) служба міграції й натуралізації, яка здійснює заходи із запобігання незаконному ввезенню в країну наркотиків і наркотичних засобів; 2) служба судових виконавців США, або Служба Маршалів, яка здійснює захист свідків і членів їхніх сімей під час розслідування справ, пов'язаних з організованою злочинністю та корупцією; 3) служба юридичної допомоги, досліджень і статистики, що координує роботу Національного інституту юстиції, який є головною організацією Міністерства юстиції США в галузі фундаментальних і прикладних досліджень проблем злочинності, причин криміногенної поведінки особистості та розробки заходів запобігання злочинності [5, с.102 – 103].

Крім того, Важливу роль у процесі протидії корупції в США відведено Міністерству фінансів США, у структурі якого функціонує служба доходів, бюро з алкоголю, тютюну й вогнепальної зброї та таємна служба. Окрім цього, у 1963 році поліція США на підставі федерального закону отримала право проводити «електронне спостереження» для отримання доказів щодо осіб, які підозрюються в скоєнні злочинів, а також щоб запобігти останнім. Проводити «електронне спостереження» поліція має право в разі отримання судового ордеру. Однак закон дозволяє поліції в критичних ситуаціях встановлювати прилади для підслуховування на 48 годин без санкції судді. До центральних відомств США, які протидіють корупції, також належать митна служба, поштова служба, Міністерство праці США, Комісія із цінних паперів на біржах, Держдепартамент США, який провадить діяльність щодо здійснення дипломатичного й економічного тиску на уряд країни-виробників наркотиків [6, с.178].

У підсумку варто відзначити, що важливим моментом формування антикорупційної політики, на який звертається увага в США і який доцільно використати в Україні, є аналіз корупційних ризиків та подолання їх, наприклад, шляхом введення програм максимального виключення взаємодії населення з посадовцями та, як наслідок, зменшення випадків появи

корупційних зв'язків. Для цього, необхідним є формування нормативних алгоритмів взаємодії суб'єктів протидії корупції та суб'єктів формування антикорупційної політики, в аспекті постійного моніторингу точок «ризик» виникнення корупції. Ідея полягає в тому, щоб створити індикатори корупції в окремих сферах суспільного життя, відслідковування яких матиме постійний характер. При цьому, якщо відповідний індикатор показуватиме підвищення корупційних проявів у відповідній сфері суспільного життя, суб'єкти формування антикорупційної політики будуть зобов'язані ініціювати питання про видання цільового нормативного акту, який визначить заходи протидії корупції у відповідному напрямку. Зокрема, прикладом таких заходів можна вважати зміну формату взаємодії влади та громадськості в окремих секторах державної діяльності і таке інше.

Список використаних джерел:

1. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол.: В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. К. : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. 524 с.
2. Klitgaard R. Controlling Corruption. University of California press, 1991. Р. 99–100.
3. Трепак В. Система заходів антикорупційної діяльності у розвинутих країнах світу. *Публічне право*. 2016. №1(21). С.193–201.
4. Кремянская Е. Организация борьбы с коррупцией в зарубежных странах : опыт США и Великобритании. *Право и управление*. XXI век. № 3 (28)/2013. С. 24–31.
5. Довжанин В.М. Правове регулювання запобігання та протидії корупції за законодавством США. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. №13. Том 1. С.102–106.
6. Charlick R. Corruption and Political Transition: A Governance Perspective. *Corruption and Reform*. 1996. №7. p.177–188.

Полянський А. О.,
кандидат юридичних наук,
здобувач Університету сучасних знань
м. Київ, Україна

**ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ПІДГОТОВЧОГО ЕТАПУ СТВОРЕННЯ
НЕОБХІДНИХ УМОВ ДЛЯ НАЛЕЖНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СУДОВО-
ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ**

Створення необхідних умов для належної взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів має здійснюватися саме підготовчому етапі

такої взаємодії. Стрижень означеного етапу становлять різні організаційні заходи. Так, першим заходом є визначення предмету та постановлення конкретних цілей і завдань. Мета по-перше, виражає ті результати, на досягнення яких орієнтована взаємодія; по-друге, є важливим фактором оцінювання означеної результативності та дієвості означеної взаємодії. Свою конкретизацію і мета отримує у завданнях, які являють собою конкретні практичні питання, завдання, що вирішуються в ході взаємодії. За відсутності спеціального нормативно-правового акту, який би регламентував досліджувану взаємодію, її цілі та завдання не отримали чіткого законодавчого визначення. Однак певне уявлення про їх зміст можна скласти на підставі аналізу положень підзаконних актів, якими регламентується взаємодія окремих правоохоронних органів або окремих структурних підрозділів правоохоронних органів між собою. Так, скажімо, у Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженій наказом МВС від 07.07.2017 № 575, закріплено, що основним завданням взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими структурними підрозділами апарату центрального органу управління поліцією, міжрегіональними територіальними органами Національної поліції та їх територіальними (відокремленими) підрозділами, територіальними органами поліції та їх територіальними (відокремленими) підрозділами (органи та підрозділи поліції) є запобігання кримінальним правопорушенням, їх виявлення та розслідування, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, які їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів фізичних і юридичних осіб [1].

Згідно Наказу МВС «Про організацію взаємодії підрозділів Експертної служби МВС із територіальними органами з надання сервісних послуг МВС» 18.01.2016 № 28 основним завданням взаємодії підрозділів Експертної служби МВС із територіальними органами з надання сервісних послуг МВС є оптимізація процедури державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів (ТЗ), захист майнових прав громадян, а також виявлення фактів знищення, підробки або зміни номерів вузлів та агрегатів ТЗ, підроблення реєстраційних документів на транспортний засіб та інших документів, які є підставою для реєстрації транспортного засобу (реєстраційні документи) у територіальних органах з надання сервісних послуг МВС [2].

Наступним заходом визначення інструментів реалізації взаємодії, якими на нашу думку є відповідні форми та методи взаємодії. Дані аспекти взаємодії є важливим тому, що саме вони відображають те, в якому саме вигляді та яким чином відбувається досліджувана взаємодія. Визначення конкретних форм і методів взаємодії дає її суб'єктам чітку картину з приводу того, як саме їм слід діяти один по відношенню до одного, а також щодо предмету взаємодії, у

випадку виникнення тієї чи іншої ситуації, із тим, щоб максимально ефективно вирішити відповідне питання, завдання;

Далі слід вказати розподіл обов'язків між структурними ланками, посадовими особами суб'єктів взаємодії. Взаємодія як соціальна явище не відбувається сама по собі, вона завжди є результатом активної діяльності відповідних суб'єктів. І для того, щоб вона (тобто взаємодія) не мала хаотичного, суперечливого, непослідовного характеру мають бути чітко визначені її учасники, їх можливості та обов'язки у межах даної взаємодії, встановленні центри (особи) відповідальні за координацію взаємодії та контроль за її законністю й ефективністю.

Окрім того, варто вказати, що на підготовчому етапі створення необхідних умов для належної взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів здійснюється

- по-перше, формування інформаційно-аналітичного базису взаємодії. Інформаційно-аналітичне забезпечення є необхідною та обов'язковою засадою досліджуваної взаємодії, оскільки дана діяльність є інструментом отримання, опрацювання систематизації та накопичення інформації (даних, відомостей), що є необхідною і (або) важливою для налагодження якісної та здійснення ефективної взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами. Слід зауважити, що в цілому інформаційно-аналітична робота відбувається на кожному з етапів забезпечення зазначеної взаємодії та її безпосередньої реалізації, однак саме на даному (тобто підготовчому етапі) забезпечення формується мінімально необхідний інформаційно-аналітичний базис для належного здійснення означеної взаємодії; визначаються потреби у відповідних інформаційних ресурсах та джерела їх отримання; форми та методи роботи із ними;

- по-друге, матеріально-технічне забезпечення. Взаємодія судово-експертних установ з правоохоронними органами як і будь-яка інша діяльність потребує відповідних ресурсів, зокрема матеріально-технічного характеру, наявність яких у достатній кількості та належної якості є не лише важливою умовою високої ефективності й результативності взаємодії, але й виступає суттєвим стимулюючим фактором, що спонукає суб'єктів даної взаємодії до активної та глибокої співпраці;

- по-третє, кадрове забезпечення. Сутність даної організаційної засади полягає у тому, що відповідальність за підготовку та реалізацію взаємодії, а також контроль за нею та оцінку її наслідків має покладатися на найбільш досвідчених та професійних працівників, які чітко усвідомлюють сутнісний зміст та значення взаємодії, знають як і уміють максимально ефективно використовувати надані їм ресурси для реалізації означеної взаємодії. Кадрове забезпечення також передбачає систематичну роботу із перевірки стану виконання працівниками своїх завдань та обов'язків щодо здійснення взаємодії, підвищення їх кваліфікації у цьому напрямку, стимулювання до високоефективної та результативної праці;

- по-четверте, документальне забезпечення процесу взаємодії, тобто проведення роботи із створення, обігу, систематизації, зберігання та знищення документів що так чи інакше стосуються досліджуваної взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Наказ МВС «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні» від 07.07.2017 № 575 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>
2. Наказ МВС «Про організацію взаємодії підрозділів Експертної служби МВС із територіальними органами з надання сервісних послуг МВС» 18.01.2016 № 28 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0204-16#Text>

Северінова О. Б.,

кандидат політичних наук, доцент

Донецький юридичний інститут МВС України

м. Кривий Ріг, Україна

ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНА РОБОТА В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УРСР У 30-ТІ РОКИ ХХ СТОРІЧЧЯ

Для розробки організаційної структури і штатів центральних органів Наркомату оборони СРСР, на підставі затвердженої наркомом оборони схеми, були створені групи по п'ять осіб, яким доручили подати пропозиції щодо реформування штатів і організації управлінь. Для роботи над перетворенням Політичного управління Робітничо-Селянської Червоної Армії (ПУРСЧА) була призначена група на чолі з заступником начальника ПУРСЧА. Після закінчення роботи цієї групи політичне керівництво отримало пропозиції про вдосконалення системи управління пропаганда і оптимізації ряду штатних категорій.

У вересні 1935 року були введені військові звання для керівного складу Збройних Сил. Для військово-політичного складу встановлювалися наступні звання: політрук, старший політрук, батальйонний комісар, полковий комісар, корпусний комісар, армійський комісар. 2 рангу, армійський комісар 1 рангу. Звання армійського комісара 1-го рангу отримав лише одна людина - начальник Політичного управління РККА Я.Б. Гамарник, а ще п'ятнадцяти, в основному начальникам політуправління округів і флотів, було присвоєно звання армійського комісара 2-го рангу.

Величезна робота проводилася щодо підвищення ідейного рівня всіх армійських комуністів. Для цього було введено так зване політичне просвітництво, мережа гуртків якого безперервно зростала. У 1930 р в них займалися 264 тис. Чоловік, в 1931 - 313 тис. Чоловік, а 1932 року - вже 400 тис.

Військовослужбовців. Гуртки партійної освіти («партпроса») користувалися великою популярністю у всього особового складу. Разом з комуністами в гуртках займалася безпартійні командири і червоноармійці. У 1932 р безпартійні становили більше однієї третини всіх слухачів гуртків партійної освіти.

Організаційно-ідеологічні перетворення політичних органів адекватно викликали загальне піднесення рівня партійно-політичної роботи з усім особовим складом армії і флоту.

Наростання загрози військового нападу на Радянський Союз змусило військово-політичне керівництво країни до збільшення Збройних Сил. Тільки за чотири роки, починаючи з 1937 р, чисельність армії зросла майже в три рази і склала більше 5 млн. Чоловік. Нарешті довелося відмовитися від територіально-міліційних системи комплектування Збройних Сил та цілком перейти на кадрову основу.

Збільшення чисельності армії знову призвело до браку політпрацівників, послабило політроботу, особливо серед рядового і молодшого начальницького складу, змусило керівництво країни робити нові організаційні перетворення в цілях подолання загрози, ослаблення керівництва Збройними Силами, зниження впливу партії в них. До того ж, у зв'язку з швидким розгортанням Збройних Сил, репресіями в армії велике число молодих командирів, часто не мали достатнього досвіду керівництва військами, висувалися на вищі посади. Багато з них були безпартійними.

Таким чином, більшість командного складу вже в 1933 р було досить молодими військовослужбовцями, які не нагромадили необхідного досвіду військового керівництва. Ситуація була серйозно посилена в середині - другій половині 30-х років.

14 червня 1937 був опублікований звернення до всього особового складу Червоної Армії наказ наркома оборони СРСР № 96 від 12 червня 1937 року, в якому вказувалося, що з 1 по 4 червня 1937 в присутності членів уряду відбувся Військова рада при наркома оборони СРСР. На засіданні було заслухано доповідь К.Є. Ворошилова про нібито розкритою наркоматом внутрішніх справ СРСР «зрадницької контрреволюційній військовій фашистської організації», яка нібито, була «строго законспірованої, довгий час існувала і проводила підлу підривну, шкідницьку і шпигунську роботу в Червоній Армії» [1].

Створення атмосфери «класової» нетерпимості і загальної підозрілості передувало розгортання репресій проти командного і політичного складу РСЧА. У цій ситуації основне призначення політпрацівників стало зводитися до тотального контролю над політичною діяльністю, а вже потім до виховання.

28 листопада 1938 р виступаючи на засіданні Військової ради, К.Є. Ворошилов повідомив: «Ви знаєте, що собою являла чистка рядів РСЧА. Я не стану тут опубліковувати докладні числа. Вони досить значні. Частка була проведена, радикальна і всебічна ... Досить сказати, що за весь час ми вичистили понад чотири десятки тисяч людей» [2, 242].

Природно, що політоргани так само зазнали чищення. Були знищені всі перші армійські комісари, не витримавши очікування арешту, наклав на себе

руки начальник ПУРСЧА Я.Б. Гамарник. За один тільки рік (1937) з армії було звільнено 1 469 політпрацівників, в тому числі з політичних мотивів посилення - 1 045 осіб; з них членів військових рад, начальників політуправління військових округів та їх заступників - 18, воєнкомів корпусів - 16, воєнкомів дивізій - 57, воєнкомів училищ і морських з'єднань - 33 людини. До початку 1938 р некомплект політпрацівників склав 27% загальної їх потреби (10 341 осіб), а некомплект вищого політскладу становив 938 осіб [3, 23].

У своєму виступі на Військовій раді наркомату оборони СРСР за підсумками бойової та політичної підготовки за 1938 р начальник Політичного управління Л.З. Мехліс про стан політорганов говорив: «До початку 1938 р РККА був некомплект в політскладу близько 12 000 чоловік. За 9 місяців 1938 р звільнено 2 340 осіб, але ця кількість збільшується в зв'язку з відкриттям 16 окружних політучилищ, куди будуть послані 12 000 грамотних політруків з утворенням 6-7 класів ».

У 1938 р звільнено з армії 3 176 політпрацівників:

- а) у зв'язку з арештом - 265 чол.
- б) виключених з ВКП (б) - 982 чол.
- в) учасників антипартійних угруповань - 187 чол.
- г) за директивою наркома оборони від 21 червня 1938 року (поляки, німці, латиші, литовці, естонці, китайці та ін.) - 363 чол.
- д) за вироком суду, службовою невідповідністю, невинуватих п'яків, морально розклалися - 879 чол. У роботі з очищення кадрів політскладу (звільнення з армії, виключення з партії) мали місце грубі помилки і перегини, головним чином в результаті некритичного ставлення Військових Рад і Політуправління Червоної Армії до матеріалів особливих відділів.

В порядку виправлення допущених при звільненні політпрацівників помилок ПУРСЧА повернуло в армію в 1939 і 1940 роках 386 чоловік. [4, 193].

Положення, що створилося в політорганах і партійних організаціях, стан партійно-політичного керівництва стало предметом обговорення на нараді керівного складу Червоної Армії, скликаного ЦК ВКП (б) на початку травня 1937 г. На нараді було висловлено пропозицію, знову ввести в ланці округ, армія військові ради, різко розсунути рамки інституту військових комісарів, ввести його в усіх корпусах, дивізіях, бригадах, а в ротах інститут політруків. Це, на думку учасників наради, дало можливість посилити партійно-політичну роботу і, перш за все, зміцнити партійні та політичні органи і організації. Обговоривши пропозицію учасників наради, ЦК ВКП (б) 8 травня 1937 р визнав за необхідне створити в військових округах і арміях поради в складі трьох осіб (командувача військами округу, армії і двох членів військової ради).

Планувалося ввести у всіх військових частинах, з'єднаннях, штабах, управліннях, установах Наркомату оборони СРСР інститут військових комісарів, а в ротах і їм рівним підрозділам - політруків. Одночасно Наркомату оборони доручалося розробити та подати Положення про військові комісарів. 7 червня 1937 року наказом Наркома оборони командири-комісари були звільнені від функцій комісарів, а їх помічники по політичній частині були призначені військовими комісарами [5, 238].

До 1937 р питома вага молодих командних кадрів в частинах і з'єднаннях становив в: стрілецьких - 60%; танкових - 45%; авіаційних - 25%; а в окремих ланках командного складу це оновлення було ще більшим.

Розглядаючи питання про чисельний склад Червоної Армії, слід зазначити, що в період з 1937 р по 1940 р її штатна чисельність постійно збільшувалася. Збільшення штатів поставило перед військовим керівництвом завдання по їх укомплектування. Виступаючи на засіданні Головної військової ради 27 липня 1939 р питання про укомплектованість розгорнутих частин і з'єднань, начальник управління по начальницькому складу РККА вказував, що загальна потреба розгорнутих дивізій, управлінь корпусів і авіапунктів становить 289 061 осіб. З них, командного, політичного і начальницького складу - 73 811 осіб; молодшого командного - 67 000; рядового складу - 148 250.

За рішенням Політбюро ЦК ВКП (б), прийнятому в кінці грудня 1937 року, поряд з Політичним управлінням Робоча-Селянської Червоної Армії в складі Народного комісаріату РККФ створюється інший центральний військово-політичний орган Збройних Сил-політичних управління Робітничо-Селянського Червоного флоту, на правах військово-морського відділу ЦК ВКП (б). Його основою послужив морський відділ ПУРСЧА. Політичне управління РККФ складалося з відділів: керівних партійних органів, партійної пропаганди, агітації і друку, кадрів і постачання, а структура ПУРСЧА до 1939 року набуває нової налагодженої системи.

У початку 1938 року за рішенням ЦК ВКП (б) Військово-політичної академії було присвоєно ім'я В.І. Леніна і прийнято рішення про переведення в Москву. Одночасно вживалися заходи щодо поліпшення її роботи, зміцненню викладацького складу. У 1938 р набір слухачів у Військово-політичну академію ім. В.І. Леніна в порівнянні з попереднім роком було збільшено в три рази. У цей рік було проведено прийом на курси викладачів, на які приймалися члени ВКП (б) викладач військових і військово-політичних училищ, інструктора пропаганди, партійно-політичні працівники РККА, а також комуністи цивільних парторганізацій у віці не старше 40 років.

У 1939 р з ініціативи ПУРСЧА була розширена мережа вечірнього і заочного факультетів при Військово-політичній академії ім. В.І. Леніна їх філій в Ленінграді, Києві і Смоленську [6, 169].

У 1938-1939 рр. створюється 6 нормальних військово-політичних училищ з дворічним терміном навчання та 18 окружних військово-політичних училищ з річним терміном навчання. Створення нових навчальних закладів дозволило в короткий термін дати всім політрукам середнє військово-політичне утворення за скороченою програмою [5, 248].

Таким чином, в передвоєнні роки керівництво будівництвом політорганов носило суперечливий, непослідовний характер, поглиблюються проведені в армії чищення.

Список використаних джерел:

1. Красная звезда. 1937.14 июня.
2. Ворошилов К.Е. Оборона страны. Избранные статьи, речи и письма. М.: Воениздат, 1937. 670 с.

3. Никитин Е.Ф., Комал Ф.Б. Деятельность Коммунистической партии по укреплению обороноспособности СССР в предвоенные годы (1938-июнь 1941 гг.). М.: ВПА, 1982. 180 с.

4. Доклады и записки в ЦК ВКП(б) // Известия ЦК КПСС. 1990. № 3. С. 192-203.

5. Петров Ю.П. Строительство политорганов, партийных и комсомольских организаций армии и флота (1918-1968 гг.). М.: Воениздат. 1968. 542 с.

6. Политорганы Советских Вооруженных Сил: Историко-теоретический очерк. М.: Воениздат, 1984. 400 с.

Сиводєд І. С.,

аспірант Міжрегіональної академії управління персоналом

м. Київ, Україна

ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ТА ДОКАЗУВАННЮ ПО КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО УМИСНИХ ВБИВСТВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Кримінальний процесуальний кодекс України серед завдань кримінального провадження називає повне розслідування та судовий розгляд. Таке положення розвивається нормою ст. 91 КПК України, відповідно до якої у кримінальному провадженні підлягають доказуванню:

1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення);

2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення;

3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат;

4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність, або є підставою закриття кримінального провадження.

На відміну від кримінального процесуального права, в науці криміналістиці існують різні підходи щодо об'єднувальної назви таких обставин – обставин, що підлягають з'ясуванню, встановленню або доказуванню під час розслідування злочину. Для потреб побудови методики розслідування доцільно орієнтуватися на термін, що використовує В. А. Журавель, – «обставини, що підлягають з'ясуванню». На його думку, процедура формування обставин, що підлягають з'ясуванню, зумовлена трьома чинниками: предметом доказування, кримінально-правовою та криміналістичною характеристикою певного різновиду злочинного посягання.

При цьому обставини, що підлягають доказуванню, як структурний елемент окремої криміналістичної методики, є значно ширшими, ніж предмет доказування в розумінні КПК України. Вказані обставини цілком стосуються розслідування умисних вбивств військовослужбовців [1, с. 197-208].

Стосовно місця обставин, що підлягають з'ясуванню в рамках методики розслідування окремих видів злочинів, багато вчених розглядають їх як окремий елемент, на одному рівні з криміналістичною характеристикою злочинів [2, с. 64-66; 3, с. 109-117; 4, с. 182-183; 5, с. 112-115 та ін.]. Зокрема, Б. В. Щур на підтримку такої позиції наводить статистику, згідно з якою 23 % опитаних практичних працівників визнали, що до елементів структури окремої криміналістичної методики мають бути віднесені обставини, що підлягають з'ясуванню. Крім того, Б. В. Щур ототожнює обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування злочину, з поняттям «предмет розслідування» [6, с. 115]. Погоджуючись із позицією щодо самодостатності обставин, що підлягають з'ясуванню, як елемента методики розслідування окремих видів злочинів, маємо зауважити, що поняття «предмет розслідування» є недоречним з огляду на чинний КПК України.

Так, зазначений термін фактично обмежує поле використання обставин, що підлягають з'ясуванню, рамками досудового розслідування, в той час як ст. 23 КПК України встановлює обов'язок суду досліджувати докази безпосередньо – фактично встановлювати обставини вже після закінчення досудового розслідування. У випадку застосування методики розслідування посягань на життя та здоров'я журналістів обставини, що підлягають з'ясуванню, як елемент такої методики, мають враховувати вимоги ст. 91 КПК України, особливості складів злочинів, що передбачають такі посягання, а також криміналістичну характеристику таких посягань.

На нашу думку підлягають доказуванню при розслідуванні вбивств військовослужбовців наступні обставини:

- яка подія мала місце: вбивство, самогубство, нещасний випадок, необережне поводження зі зброєю потерпілим, іншою особою;
- кого вбито, анкетні дані, військове звання, посада, що входило до його службових обов'язків;
- місце, час, обставини вбивства;
- спосіб вбивства;
- хто вчинив вбивство, мотиви, вбивство вчинено однією особою чи групою;
- мало місце умисне чи неумисне (необережне) вбивство;
- поведінка потерпілого, яка передувала вбивству;
- обставини, які сприяли вбивству;
- чи вчинялися способи маскування вбивства під нещасний випадок, самогубство;
- шкідливі наслідки, які наступили внаслідок вбивства;
- обставини, які обтяжують та пом'якшують покарання.

Список використаних джерел:

1. Журавель В. А. Системи слідчих дій та тактичні операції в структурі окремої криміналістичної методики розслідування злочинів. *Вісник Академії правових наук України*. 2009. № 2. С. 197–208.
2. Колесниченко А.Н. Криминалистическая характеристика преступлений. Х. : Изд-во Харьк. юрид. ин-т, 1985. 93 с.
3. Колодяжний, М. Г. Кримінологічна характеристика військових злочинів в Україні. *Питання боротьби зі злочинністю*, 2013. Вип. 26. С. 109-117.
4. Костенко М. В. Криміналістична характеристика вбивств на замовлення : дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук : спец. 12.00.09 “Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність”. Х., 2003. 219 с.
5. Саїнчин О.С. Криміналістична характеристика серійних вбивств: аналіз структури. *Право та державне управління*. Збірник наукових праць. № 5 2012. С.112-115.
6. Щур Б. В. Теоретичні основи формування та застосування криміналістичних методик: монографія. Харків: Харків юрид., 2010. 320 с.

Стрелюк Я. В.,

кандидат юридичних наук, здобувач ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
м. Київ, Україна

НАУКОВІ ПОГЛЯДИ ЗАРУБІЖНИХ ВЧЕНИХ НА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Важливо також наголосити, що розробці теоретичних засад запобігання кримінальних правопорушень в установах виконання покарань, приділялось значне місце в роботах зарубіжних вчених. Зокрема, професор С.В. Познишев у власних дослідженнях наголошував, що тюрма старого часу не переслідувала виправних цілей. Вона мала бути достатнім засобом залякування інших з метою профілактики правопорушень [1, с. 255].

Водночас, у місцях ув'язнення діяли неформальні заходи з боку самих арештантів, які нерідко досить ефективно сприяли як формуванню злочинного середовища, так і особистості ув'язненого, яка відповідала його вимогам. Ці заходи ґрунтувалися на кулачному праві, жорсткій і чіткій ієрархії в злочинному світі. Інколи цей гніт набував такі жорстокі форми, що не йшов ні в яке порівняння з свавіллям адміністрації і тяжкими умовами відбування покарання, які передбачалися нормативними актами.

Уявляється, що Познишев С.В. був прихильником іншої точки зору і вважав, що постановка питання про досягнення мети виправлення ув'язнених в умовах тюрми реальна. На думку вченого, якщо виправлення людини взагалі можливе, то воно можливе і у тюрмі. У свої працях він використовував поняття «засоби виправлення арештантів», як основи запобігання вчинення засудженими кримінальних правопорушень в місцях несвободи. До них він відносить: тюремне виховання, тюремну освіту, арештантську працю, тюремну дисципліну.

Інший зарубіжний вчений М.С. Таганцев стверджував, що ізолюючи злочинця від суспільства на певний строк, тюрма вже тим самим забезпечує охорону суспільства від цієї особи. На його думку, «тюрма може привчити арештанта до порядку, до належного розподілу свого часу, до фізичної та моральної чистоплотності. Тюрма може привчити та привчати людину до праці». Обґрунтувавши переваги тюремного ув'язнення в системі заходів кримінального покарання, М.С. Таганцев, в той же час, визнавав нереальність досягнення в умовах тюрми мети етичного виправлення ув'язненого. Тому надавалася перевага каральним засобам запобігання вчинення засудженими нового кримінального правопорушення в місцях несвободи [2, с. 948].

До такого ж висновку прийшов зарубіжний тюрмознавець С.П. Мокринський, який, зокрема, стверджував, що тюрмі не під силу завдання етичного виправлення дорослого злочинця. На його думку, кримінальна репресія у відношенні до дорослого злочинця повинна переслідувати три основні цілі: одну загальну і постійну — психологічного примусу і дві соціальні, постійні — соціального пристосування та механічного знешкодження [3, с. 122].

Слушною в контексті нашого дослідження є думка зарубіжного вченого К. Е Игошева, який запобігання кримінальним правопорушенням розглядає у трьох формах: переконання, примус і стимулювання [4, с.10]. Якщо дотримуватися у запобіганні кримінальних правопорушень в установах виконання покарань, то як показує проведене нами дослідження перша форма практично не діє на засуджених, оскільки вона є не переконливою і її засуджені схильні до вчинення нового кримінального правопорушення практично ігнорують.

До речі, наша позиція кореспондується з думкою іншого зарубіжного вченого М.М. Бабаєва, який вважає, що переконання, за своєю сутністю, є одним із засобів неформального загальносоціального впливу і контролю, заснованому на (моральних, етичних та ін) нормах, не втілених у правову форму, яка не втручається і юридичну сферу життя людей, не зачіпає їх права та законні інтереси громадян, а застосовується незалежно від правового впливу. Тому детальна правова регламентація тих сторін запобігання кримінальним правопорушенням, які засновані на переконанні, може привести до зайвої за урегульованості правом цієї діяльності [5, с.17].

Висновок. Отож, результати нашого дослідження підтверджують актуальність запропонованої нами гіпотези, що запобігання кримінальним правопорушенням в установах виконання покарань є актуальною не тільки для вітчизняних, а і зарубіжних вчених проблемою. Водночас, всі вчені переконані,

що кримінальні правопорушення вчинені в установах виконання покарань не тільки перешкоджають досягненню цілей покарання, ставлячи під сумнів авторитет правосуддя, а також призводить до дестабілізації оперативної обстановки і стану правопорядку в установах виконання покарань.

Список використаних джерел:

1. Познышев С. В. Очерки тюрьмоведения. М.: Изд-во Моск. Университета, 1915. 255 с.
2. Таганцев Н. С. Русское уголовное право. У 2-х т. Т. 2. Спб.: Юристъ, 1902. 1235 с.
3. Мокринский С. П. Наказание, его цели и предположения. М.: Изд-во Моск. университета, 1902. 456 с.
4. Игошев К. Е., Шмаров И. В. Социальные аспекты предупреждения правонарушений. *Проблема социального контроля*. М.: Юрид. лит., 1980. 176 с.
5. Бабаев М. М. Профилактика преступлений как нравственно-правовая проблема. Правовые проблемы профилактики правонарушений: тр. Академии. – М. Изд-во Акад. МВД СССР, 1985. С. 17–24.

Яковчук Є. Ю.,
*здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна*

**ЗМІСТ ТА СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ
СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ
ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
У СФЕРІ МОБІЛІЗАЦІЇ**

Будь-яка державна політика формується та реалізується в діях великого кола суб'єктів, кожен з яких виконує власний спектр завдань. Їх роль та значимість визначається адміністративно-правовим статусом. Останній в свою чергу виступає спеціальною категорією-характеристикою, яка встановлює обсяг функціонування адміністративної влади та інші індивідуальні аспекти певного суб'єкта. Не виключається з цього правила державна політика в сфері мобілізації. Її формуванням та реалізацією займається окреме коло суб'єктів, адміністративно-правовий статус яких відрізняється певною специфікою.

Слово «статус» в перекладі з латинського означає положення, стан чогонебудь або будь-кого. Перші згадування про статус зустрічаються в працях давньоримських вчених. За допомогою даного терміну римські вчені сформулювали категорії, що відображали окремі аспекти правового становища людини: стан свободи – «status libertatus», стан громадянства – «status civitatus», сімейний стан – «status familiae». У філософському трактуванні статус

визначено як соціальний, співвідносний стан (позиція) індивідуума або групи в соціальній системі, що визначається по ряду ознак, специфічних для даної системи (економічних, професійних, етнічних та інших) [1, с.342; 2, с.39].

В юридичній галузі поняття правовий статус має декілька тлумачень. Так, з точки зору теоретиків права, це обумовлена законом система взаємопов'язаних прав, законних інтересів й обов'язків суб'єкта [3]. На думку С.В. Ківалова, правовий статус – це правовий стан, який характеризується комплексом прав та обов'язків [4; 5, с.75]. Наступних висновків дійшли С.А. Костюк та М.І. Іншин: правовий статус – сукупність юридичних прав, свобод і обов'язків особи, які закріплені в діючому законодавстві і складають соціально-допустимі й необхідні потенційні можливості особи мати суб'єктивні права і обов'язки та реалізовувати їх у системі суспільних відносин. Звідси, правовий статус складається з об'єктивних (законодавчо визначених) і суб'єктивних прав, свобод і обов'язків особи. Правовий статус особи може бути також обумовлений природними правами і обов'язками людини, які не закріплені в законодавстві, але входять до суб'єктивних прав і обов'язків особи. Правовий статус закріплює досягнутий рівень свободи особи, людини в суспільстві, виступає важливим засобом ефективного задоволення потреб та інтересів кожної людини, створення й використання умов для всебічного розвитку особи. Правовий статус служить юридичною основою і засобом підвищення соціальної активності, залучення кожного громадянина до активної діяльності по управлінню державними і суспільними справами, до розвитку економічного виробництва. Послідовна реалізація прав, свобод та обов'язків дає кожній особі засоби для пізнання закономірностей суспільного розвитку, для завоювання свободи [6, с.100–101; 7, с.172-173].

Від правового статусу виходить поняття адміністративно-правового, з приводу дефініції якого також існує велика кількість наукових позицій. Так, О.А. Гусар пише, що адміністративно-правовий статус є невід'ємною й обов'язковою складовою характеристики фізичних і юридичних осіб, інших колективних суб'єктів, у якому відображається їх правова природа і правове становище у конкретних правовідносинах. На її думку це системна сукупність адміністративно-правових властивостей суб'єкта права. Такими властивостями є детерміновані нормами адміністративного права: 1) компетенція суб'єкта; 2) порядок його утворення і набрання юридичних ознак; 3) назва; 4) місце дислокації; 5) структура; 6) цілі функціонування; 7) відповідальність [8, с.116].

С.Г. Стеценко стверджує, що адміністративно-правовий статус – це сукупність прав, обов'язків та гарантій їх реалізації, закріплених у нормах адміністративного права. В основі адміністративно-правового статусу лежить адміністративна правосуб'єктність. Автор наголошує, що кожний суб'єкт адміністративного права має свій варіант притаманного йому адміністративно-правового статусу. Чинники, що впливають на прояви адміністративної дієздатності (вік, стать, стан здоров'я, належність до певних соціальних груп), також видозмінюють характеристики адміністративно-правового статусу [9, с. 92-93; 10, с.69]. На думку Н. В. Гудими, адміністративно-правовий статус – це система обов'язків, прав і повноважень як окремих органів державного

управління, так і відповідних посадових осіб, щодо яких законами або нормативними правовими актами такі обов'язки, права і повноваження визначаються [11, с.82]. Подібної точки зору дотримується В. Б. Авер'янов, який вказує, що адміністративно-правовий статус охоплює комплекс конкретно визначених суб'єктивних прав і обов'язків, які закріплені за відповідним суб'єктом нормами адміністративного права [12, с.194;13, с.113].

Отже, правовий статус – це місце фізичної чи юридичної особи в правовій площині в цілому, тобто, місце, роль, значення суб'єкта в юридичних координатах. Це узагальнена категорія, котра показує характер взаємодії людини чи групи людей із правовою системою країни. В свою чергу, адміністративно-правовий статус є спеціальною, більш вузькою категорією. Ним відображається місце фізичної чи юридичної особи у адміністративних правовідносинах, а сам статус характеризується такими особливостями, як: 1) чітко встановлений нормативно-правовими актами. Наприклад, правовий статус людини дається кожному від народження та характеризується відповідними правами та обов'язками. Однак, участь у адміністративних правовідносинах передбачає прямого законодавчого визначення порядку їх виникнення, зміни та припинення; 2) структура адміністративно-правового статусу складається із прав, обов'язків (повноваження) та владно-управлінської компетенції – сфери відання суб'єкту владних повноважень або іншої сторони таких відносин (коло питань доступних до вирішення з огляду на законодавство); 3) такий статус є стабільним та незмінюваним протягом значного проміжку часу, що пояснюється його нормативно-правовим установленням.; 4) адміністративно-правовий статус має індивідуальний характер. Незважаючи на існування узагальненого кола елементів, їх зміст та внутрішні особливості гостро залежать від суб'єкта до якого статус безпосередньо відноситься.

Таким чином, адміністративно-правовий статус суб'єктів формування та реалізації державної політики в сфері мобілізації – це визначене законодавством України їх юридичне положення, роль і значення у адміністративно-правових відносинах, які виникають в процесі розбудови, провадження та здійснення національної політики з мобілізації та підготовки до мобілізації, ключовими елементами якого є повноваження та компетенція.

Список використаних джерел:

1. Філософський словник. за ред. В. І. Шинкарука. К.: Головна редколегія УРЕ, 1973. 560 с.
2. Сосновик О.О. Діяльність органів внутрішніх справ щодо надання адміністративних послуг: організаційно-правові питання: дис... канд.. юрид наук : Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2008. 216 с.
3. Скаун О. Ф. Теорія держави і права : під-ручник. пер. з рос. Х. : Консум, 2001. 656 с.
4. Адміністративне право України : підручник. за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2003. 896 с.

5. Міщенко І.В. Новели інституту митного режиму в контексті реформування митного законодавства. Адміністративне право і процес. 2012. №2(2). С.73-77.
6. Костюк С.А. Теория права: Курс лекций. К.: Вентурі, 1996. 208 с..
7. Іншин М.І. Проблеми правового регулювання праці державних службовців України: дис... д-ра. юрид наук : Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2005. 452 с.
8. Гусар О.А. Адміністративно-правовий статус персоналу державного управління. Адміністративне право і процес. 2013. №2(4). С.116-123.
9. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: навч. посіб. – вид. 2-ге, перероб. та доп. С.Г. Стеценко. К.: Атіка, 2009. 640 с.
10. Тихомирова Т.О. Реалізація державної політики охорони здоров'я в системі МВС України: адміністративно-правовий аспект: дис... канд.. юрид наук : Харків:Київ: Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». 2010. 217 с.
11. Гудима Н. В. Проблема статусу центральних органів виконавчої влади у реформуванні державного управління. Європейські перспективи. 2010. №4. С. 80-84.
12. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник: у 2 т. за ред. В. Б. Авер'янова. К. : Юридична думка, 2004 Т. 1 : Загальна частина. 2004. 584 с.
13. Фелик В.І. Адміністративно-правове забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України: дис... д-ра. юрид наук. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2017. 479 с.

Яндульський Ю. О.,
здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Інститут військово-цивільних адміністрацій в Україні виник та набув своєї актуальності в умовах подолання російської збройної агресії. Багато у чому ефективне та успішне функціонування військово-цивільних адміністрацій залежить від їхнього апарату в цілому та керівника зокрема.

Нагадаємо, що відповідно до Закону України № 141-VIII, військово-цивільні адміністрації є тимчасовими державними органами, які діють на території Донецької та Луганської областей у складі Антитерористичного центру при Службі безпеки України і призначені для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення безпеки і нормалізації

життєдіяльності населення, правопорядку, участі у протидії диверсійним проявам і терористичним актам, недопущення гуманітарної катастрофи в районі проведення антитерористичної операції [1].

Військово-цивільні адміністрації формуються як з цивільних осіб так і з числа військовослужбовців військових формувань, утворених відповідно до законів України, осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів, які відряджаються до них у встановленому законодавством порядку для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі, службі в правоохоронних органах без виключення зі списків особового складу, а також працівників, які уклали з Антитерористичним центром при Службі безпеки України трудовий договір [2, с. 162].

Натомість, керівник військово-цивільної адміністрації, як центральна посадова особа цього органу, влади поєднує в собі широкий спектр повноважень, що вимагає детального розгляду особливостей його адміністративно-правового статусу.

Так, Т.О. Коломоєць визначає адміністративно-правовий статус як сукупність суб'єктивних прав і обов'язків закріплених нормами адміністративного права за певним органом. Водночас, обов'язковою ознакою набуття суб'єктом адміністративно-правового статусу є наявність у нього конкретних суб'єктивних прав і обов'язків, що реалізуються у рамках як адміністративних правовідносин, так і поза ними [3, с. 64].

Згідно ч. 9, 10 Закону України № 141-VIII, загальне керівництво діяльністю військово-цивільних адміністрацій населених пунктів, районних військово-цивільних адміністрацій здійснюють керівники відповідних обласних військово-цивільних адміністрацій. Керівництво діяльністю обласних військово-цивільних адміністрацій у сфері забезпечення громадського порядку і безпеки здійснює керівник Антитерористичного центру при Службі безпеки України. Водночас, безпосереднє керівництво військово-цивільними адміністраціями здійснюють їх керівники.

Адміністративно-правовий статус керівника військово-цивільної адміністрації характеризується такими основними рисами: а) особливості статусу керівника пов'язані з діяльністю у надзвичайних умовах; б) широкий спектр повноважень які здійснює керівник на території військово-цивільної адміністрації; в) персональна відповідальність за виконання покладених на нього завдань; г) гарантії незалежності та автономії у прийнятті рішень.

У відповідності до статті 6 Закону України № 141-VIII, керівник військово-цивільної адміністрації: 1) забезпечує на відповідній території додержання Конституції і законів України, виконання актів Президента України та відповідних органів виконавчої влади; 2) організовує роботу відповідної військово-цивільної адміністрації та здійснює керівництво її діяльністю, несе персональну відповідальність за виконання військово-цивільною адміністрацією покладених на неї повноважень; 3) призначає на посади та звільняє з посад посадових і службових осіб, інших працівників відповідної військово-цивільної адміністрації; 4) є розпорядником бюджетних коштів;

5) представляє відповідну військово-цивільну адміністрацію та територіальну громаду у відносинах із державними органами, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, громадянами; 6) звертається до суду щодо визнання незаконними актів органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права та інтереси територіальної громади; 7) укладає від імені територіальної громади, відповідної військово-цивільної адміністрації договори згідно із законодавством; 8) видає накази та розпорядження у межах своїх повноважень, які мають таку ж юридичну силу, що і рішення відповідної ради (рад). Проекти наказів керівника військово-цивільної адміністрації, які є нормативно-правовими актами, підлягають оприлюдненню в порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації» [4], крім випадків виникнення надзвичайних ситуацій та інших невідкладних випадків, передбачених законом, коли такі проекти оприлюднюються негайно після їх підготовки. Накази та розпорядження керівника військово-цивільної адміністрації можуть бути оскаржені до суду; 9) веде особистий прийом громадян та забезпечує на відповідній території додержання законодавства щодо розгляду звернень громадян та їх об'єднань [1].

Утім, незважаючи на свою важливість, нетривалий час існування військово-цивільних адміністрацій обумовлює наявність певних проблемних питань у правовому регулюванні та організації їхньої діяльності, що потребують свого вирішення. Насамперед слід вести мову про недостанню правову регламентацію діяльності керівника військово-цивільної адміністрації, потребує більшої деталізації. По-друге, важливо визначити баланс у взаємодії керівника військово-цивільної адміністрації з очільниками інших органів публічної влади, адже його повноваження можуть перетинатися з повноваженнями цих суб'єктів. По-третє, слід вести мову про наповнення кадрового складу військово-цивільних адміністрацій, адже обсяг прав керівника у зазначеному аспекті так само має бути уточнений та розширений.

Підводячи підсумок варто наголосити на тому, що керівник військово-цивільної адміністрації відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності та відновленні правопорядку на територіях, де тимчасово не можуть функціонувати органи місцевого самоврядування. У свою чергу, адміністративно-правовий статус керівників військово-цивільних адміністрацій потребує уточнення та вдосконалення з метою забезпечення максимально ефективної діяльності цих тимчасових органів державної влади в умовах викликів сучасності.

Список використаних джерел:

1. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 03.02.2015 № 141-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19/ed20150203#Text>
2. Сікорський О.П. Військово-цивільні адміністрації, як спосіб забезпечення безпеки та нормалізації життєдіяльності населення в районі проведення антитерористичної операції. Наукові записки Кіровоградського

державного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Право. 2017. Вип. 1 С. 160-164.

3. Коломоець Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.

4. Про доступ до публічної інформації Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

ЗМІСТ

ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ Аганін Б. Ю.	3
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ НЕРУХОМОСТІ Березняк В. С.	5
ПРИНЦИПИ КАДРОВОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ І ПІДРОЗДІЛАХ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ Блуд В. В.	7
ЛОКАЛЬНА НОРМОТВОРЧІСТЬ, ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ СЕЗОННИХ ТА ТИМЧАСОВИХ ПРАЦІВНИКІВ Бондаренко С. М.	10
ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ФОРМ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ Василенко В. М.	12
ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН В ПРАКТИЦІ ВИЯВЛЕННЯ І РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ЗБРОЇ Винниченко В. В.	15
СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ ЯК СУБ'ЄКТА РЕГУЛЮВАННЯ ФОНДОВИХ БІРЖ Вихристюк А. М.	17
ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ РАДЯНСЬКОГО ЕТАПУ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОРГАНІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ Гарбузюк К. Г.	20
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ФУНДАМЕНТ АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВОГО СТАТУСУ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ Гресько О. Р.	23

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ОНОВЛЕННЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВ, ВЧИНЕНИХ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ Липкан І. І.....	26
ОСОБЛИВОСТІ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КООРДИНАЦІЙНОЇ РОЛІ ДЕРЖАВИ В АНТИКОРУПЦІЙНІЙ СФЕРІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ЗМІСТ Лук'янова Г. Ю.....	28
КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ЗМІСТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЗА ДОПОМОГОЮ ФУНКЦІЇ ПЛАНУВАННЯ Макаров Є. О.....	31
ГЕНЕЗИС АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ Медяник В. А.....	33
ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ЗАКОНОДАВЧИЙ ПРОСТІР СТУПЕНІВ НЕДБАЛОСТІ ПРАЦІВНИКА Мельник В. В.....	36
ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ЗБРОЇ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЗАХИСТУ СВОГО ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я, ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ІНШИХ ОСІБ ВІД ПРОТИПРАВНИХ ПОСЯГАНЬ З БОКУ ГРОМАДЯН Міщанчук В. Ю.....	39
ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ КОНТРОЛЮ ЗА ЯКІСТЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ Невядовський В. О.....	41
СИСТЕМА МЕТОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ Нікулін Є. Ю.....	44
ДОСВІД США У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ Олійник О. О.....	46
ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ПІДГОТОВЧОГО ЕТАПУ СТВОРЕННЯ НЕОБХІДНИХ УМОВ ДЛЯ НАЛЕЖНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СУДОВО- ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ Полянський А. О.....	48

ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНА РОБОТА В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УРСР У 30-ТІ РОКИ ХХ СТОРІЧЧЯ Северінова О. Б.	51
ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ТА ДОКАЗУВАННЮ ПО КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО УМИСНИХ ВБИВСТВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ Сиводєд І. С.	55
НАУКОВІ ПОГЛЯДИ ЗАРУБІЖНИХ ВЧЕНИХ НА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ Стрелюк Я. В.	57
ЗМІСТ ТА СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ МОБІЛІЗАЦІЇ Яковчук Є. Ю.	59
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ Яндульський Ю. О.	62